

Załącznik do Uchwały nr XXXII/229/2009
Rady Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego
z dnia 26 maja 2009 r.

POWIAT CZARNKOWSKO-TRZCIANECKI

PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU CZARNKOWSKO- TRZCIANECKIEGO

Czarnków, maj 2009r.

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego” został opracowany na podstawie Umowy Nr OŚ.V.7620-3/2009 z dnia 20.03.2009r. zawartej pomiędzy Powiatem Czarnkowsko – Trzcianeckim a Pracownią Inżynierską Ochrony Środowiska – Zbigniew Kiełbowicz „ZBYTECH”, ul. Bohaterów Stalingradu 5/3, 64-920 Piła.

Spis treści:

1. Wstęp

1.1. Wprowadzenie	1
1.2. Cel i zadania programu	3
1.3. Charakterystyka powiatu czarnkowsko – Trzcianeckiego	4

2. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest

2.1. Występowanie i zastosowanie azbestu	6
2.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka	8
2.3. Informacja o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku	9
2.4. Bezpieczne postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest	10
2.4.1. Użytkowanie wyrobów zawierających azbest	11
2.4.2. Usuwanie wyrobów zawierających azbest	12
2.4.3. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest	13
2.4.4. Procedury postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest	15

3. Podstawowe regulacje prawne w zakresie użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest

3.1. Dyrektywy Unii Europejskiej	17
3.2. Ustawy	22
3.3. Rozporządzenia	23

4. Aktualny stan w zakresie wyrobów zawierających azbest i gospodarka odpadami zawierającymi azbest w powiecie czarnkowsko – trzcianeckim

4.1. Wprowadzenie	27
4.2. Ilość wyrobów zawierających azbest w budynkach mieszkalnych, inwentarskich i wielorodzinnych	28
4.2.1. Gmina Miejska Czarnków	28
4.2.2. Gmina wiejska Czarnków	28
4.2.3. Gmina Trzcianka	29
4.2.4. Gmina Krzyż Wlkp.	30
4.2.5. Gmina Wieleń	31
4.2.6. Gmina Drawsko	32

4.2.7. Gmina Lubasz	33
4.2.8. Gmina Połajewo	33
4.3. Ilość wyrobów zawierających azbest w zakładach przemysłowych	35
4.4. Ilość wyrobów zawierających azbest w obiektach ZOZ	38
4.5. Ilość wyrobów zawierających azbest w obiektach należących do gmin	38
4.6. Wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest	39
4.7. Wykaz firm posiadających zatwierdzone przez Starostę Czarnkowsko - Trzcianeckiego programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi, obejmujące swym zakresem wytwarzanie na terenie powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego odpadów zawierających azbest	43
5. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych	
5.1. Założenia „Programu...”	47
5.2. Oszacowanie ilości wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia oraz pojemności potrzebnych składowisk	48
5.3. Strategia w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych	51
5.3.1. Wprowadzenie	51
5.3.2. Cele w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej	51
5.3.3. Harmonogram realizacji „Programu...” i koszty jego wdrożenia	52
5.3.4. Aspekty finansowe realizacji Programu...”	55
6. Organizacja zarządzania „Programem...”	
6.1. Koncepcja zarządzania „Programem...”	61
6.2. Schemat zarządzania „Programem...”	61
6.3. Monitoring realizacji „Programu...”	62
6.4. Zakres zadań realizowanych na poziomie powiatowym i gminnym	64
7. Podsumowanie i wnioski	66
8. Spis literatury	69
9. Spis tabel i rycin	70
10. Wykaz załączników	72

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

Powiat Czarnkowsko – Trzcianecki realizując obowiązki ustawowe wynikające z przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach przyjął do realizacji Powiatowy plan gospodarki odpadami dla powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego”, który został przyjęty uchwałą Nr XVII/97/04 Rady Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego z dnia 27 kwietnia 2004r. Dokument ten zawiera w sposób bardzo ogólny zagadnienia dotyczące odpadów zawierających azbest.

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego” określa w sposób szczegółowy zadania związane z usuwaniem odpadów zawierających azbest i stanowi integralną część planu gospodarki odpadami dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, a powstał w wyniku:

- przyjęcia przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002r. „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, w której samorząd powiatowy został wezwany m. in. do opracowania programu zmierzającego do wycofania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium powiatu,
- realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.) oraz odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy,
- potrzeby oczyszczenia terytorium powiatu z azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.

Realizacja krajowego „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest” została przewidziana na 30 lat, głównie z uwagi na wieloletnią trwałość płyt azbestowo-cementowych i innych wyrobów stosowanych w budownictwie, ich dużą ilość oraz wysokie koszty usuwania tych wyrobów.

Działania programowe, jak i te dotyczące samego postępowania z azbestem należącym do grupy odpadów niebezpiecznych, wynikają z procedur ustawowych będących wynikiem dostosowania prawa dotychczas obowiązującego w Polsce do wymogów UE.

Przepisy obowiązujące w kraju w sposób szczególny obligują samorządy wszystkich szczebli do uczestnictwa w tym procesie, dla zapewnienia ochrony życia i zdrowia ludzi oraz ochrony środowiska naturalnego zgodnie z konstytucją i zasadą zrównoważonego rozwoju.

Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego zmierzająca do realizacji zasad ekorozwoju jest zasadniczym celem polityki ekologicznej samorządu powiatowego określonym w „Powiatowym programie ochrony środowiska dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego” wprost przeniesionym ze „Strategii rozwoju powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego”, której jednym z zasadniczych celów jest czyste i zdrowe środowisko powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego. Wśród programów operacyjnych „Strategia...” zakłada również realizację programu zagospodarowania wyrobów zawierających azbest.

Jak wynika z prowadzonej inwentaryzacji wyrobów azbestowych największe nagromadzenie azbestu występuje w starszych obiektach mieszkalnych oraz inwentarskich stanowiących własność mieszkańców powiatu. Główne działania należy więc kierować do mieszkańców gmin, co jest zgodne z zapisami „Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest Stosowanych Na Terytorium Polski”.

Zadania Powiatu powinny koncentrować się w szczególności na koordynacji działań w powiecie z udziałem gmin, powinny również dotyczyć edukacji w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, jak również wydawania zezwoleń firmom budowlanym i transportowym.

Opracowany na szczeblu powiatowym „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego” tematykę azbestu ujmuje w szerszym aspekcie, obejmując też gminy powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego. Może stanowić on podstawę do opracowania takowych planów na szczeblu gminnym. Dokument niniejszy zgodnie z założeniami powinien także pełnić funkcję instrukcji postępowania z wyrobami azbestowymi dla środowisk, do których jest kierowany.

1.2. Cel i zadanie programu

Celem „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego” jest:

- spowodowanie oczyszczenia terytorium powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest;
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych od tego uwarunkowań;
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko, w tym na zdrowie zwierząt i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska;
- stworzenie odpowiednich warunków i zasad postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Zadaniem „Programu.. „ jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest.

W programie zawarte zostały:

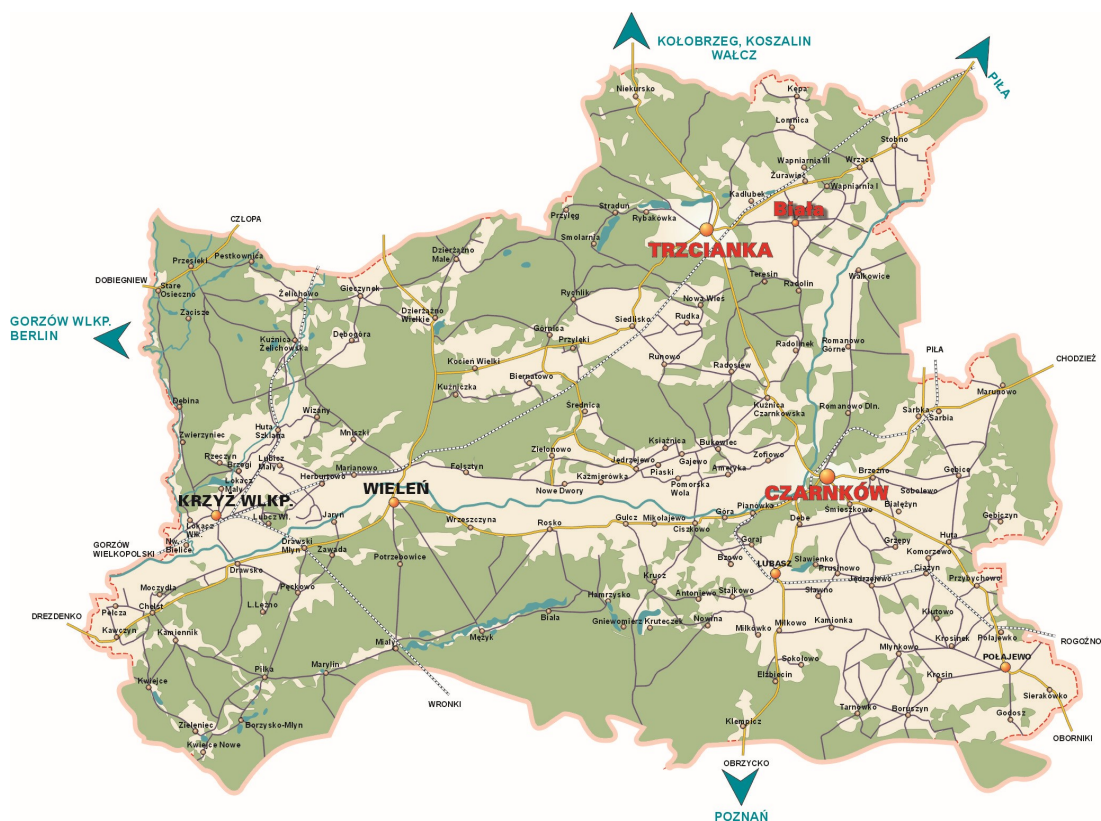
- oszacowane ilości wyrobów azbestowych oraz ich rozmieszczenie na terenie powiatu;
- instruktaż z zakresu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest dla osób fizycznych, prawnych, jednostek organizacyjnych, na których ciążyą określone obowiązki z tytułu posiadania obiektów zawierających materiały azbestowe oraz z tytułu wytwarzania, w wyniku remontów, odpadów zawierających azbest,
- zadania posiadaczy, Powiatu i Gmin z tytułu występowania na terenie powiatu azbestu i materiałów zawierających azbest, w tym z tytułu posiadania, wytwarzania, usuwania i transportu odpadów zawierających azbest,
- identyfikację możliwości wsparcia finansowego przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu.

Należy zwrócić szczególną uwagę, że obecnie na terytorium Polski produkcja, stosowanie oraz obrót azbestem i wyrobami zawierającymi azbest **jest zabroniona** na podstawie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.

Natomiast zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest, **wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest dopuszcza się w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r.**

1.3. Charakterystyka powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego

Powiat czarnkowsko – trzcianecki położony jest w północno – zachodniej części województwa wielkopolskiego. Północna i zachodnia granica powiatu pokrywa się z granicą województwa wielkopolskiego z województwem zachodniopomorskim i lubuskim. Od południa powiat graniczy z powiatami: Międzychód i Szamotuły, od wschodu z powiatami: Oborniki, Chodzież, Piła.

Powiat jest drugim co do wielkości powiatem w Wielkopolsce. Jego powierzchnia wynosi 180 819 ha (1 808 km²), co stanowi 6% powierzchni województwa. Powiat zamieszkuje 86 448 osób (stan w dniu 31.12. 2007 rok). Wskaźnik zaludnienia powiatu wynosi 45 osób/km². Dla porównania gęstość zaludnienia w województwie wielkopolskim wynosi 112,6 osób/km², natomiast w Polsce 124 osoby/km². Podstawowe dane dotyczące powierzchni i ludności gmin powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego przedstawia tabela.

Tabela Nr 1. Ludność i powierzchnia (ha) gmin powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego.

W	Nazwa gminy	Powierzchnia (ha)	Liczba ludności	skład
	m. Czarnków	970	11 336	
	Czarnków	34 778	11 032	
	Drawsko	16 295	5 921	
	m. Krzyż Wlkp.	583	8 849	
	Krzyż Wlkp.	16 873		
	Lubasz	16 758	7 044	
	Połajewo	14 197	6 119	
	m. Wieleń	432	12 552	
	Wieleń	42 400		
	m. Trzcianka	1 825	23 595	
	Trzcianka	35 708		
	Razem Powiat	180 819	86 448	

powiatu wchodzi 8 gmin, z tego jedna gmina miejska Czarnków, 3 gminy miejsko-wiejskie: Trzcianka, Krzyż Wlkp. i Wieleń oraz 4 gminy wiejskie: Czarnków, Drawsko, Lubasz i Połajewo. Największą część powierzchni powiatu zajmują kolejno: gmina Wieleń, gmina Trzcianka i gmina Czarnków.

Powiat czarnkowsko-trzcianecki ma charakter turystyczno-rolniczy, z udziałem przemysłu. Cały powiat charakteryzuje się bogactwem walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Ponad połowę powierzchni zajmują lasy, głównie bory sosnowe. Największy kompleks stanowi Puszcza Notecka zajmująca tereny południowej części powiatu. Jest ona jednocześnie największym kompleksem leśnym Wielkopolski.

2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

2.1. Występowanie i zastosowanie azbestu

Azbest to ogólna nazwa sześciu różnych minerałów z grupy serpentynów i amfiboli powszechnie występujących w skorupie ziemskiej. W Polsce nie występują złoża azbestu nadające się do eksploatacji, a sam azbest występuje na Dolnym Śląsku jako zanieczyszczenie złóż innych surowców mineralnych, między innymi melafiru, gabra, rudy niklu czy magnezytu. Azbest jest także handlową nazwą, odnoszącą się do włóknistych materiałów nieorganicznych minerałów o unikalnych właściwościach chemicznych i fizycznych.

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów:

- serpentynowe,
- amfibolowe.

Azbest ma wyjątkowe właściwości chemiczne. Najważniejsze z nich to:

- odporność na wysoką temperaturę,
- odporność na chemikalia, kwasy, zasady, wodę morską,
- odporność na ścieranie,
- duża sprężystość i wytrzymałość mechaniczna,
- jest izolatorem termicznym i elektrycznym,
- znaczna elastyczność,
- niskie przewodnictwo ciepła.

Właściwości minerałów azbestowych sprawiły, że znalazły one szerokie zastosowanie w wielu dziedzinach gospodarki na świecie, w tym również w naszym kraju. Azbest wykorzystywany był na szeroką skalę przez ostatnie sto lat, znajdując zastosowanie w ok. 3-5 tys. (wg różnych źródeł) wyrobach, z czego masowo (około 85% całkowitego wykorzystania gospodarczego) w produkcji materiałów budowlanych. Zasadniczymi materiałami budowlanymi zawierającymi azbest są wyroby azbestowo-cementowe w postaci płyt dachowych i elewacyjnych, przewodów kominowych i zsypów oraz rur do budowy wodociągów i kanalizacji sanitarnej.

Duże ilości azbestu występują przy wytwarzaniu wyrobów przemysłu motoryzacyjnego, elektromaszynowego, artykułów gospodarstwa domowego, jak również w energetyce, hutnictwie, przemyśle stoczniowym, chemicznym, lotniczym, w kolejnictwie.

Azbest wykorzystywany był również między innymi przy produkcji sprzętu gospodarstwa domowego, np. kuchenek, piecyków elektrycznych i gazowych, opiekaczy, suszarek do włosów oraz siatek azbestowych. Surowca tego używano także do produkcji farb, pokostów, klejów, smarów, płytek i wykładzin podłogowych oraz koców gaśniczych.

Z uwagi na brak w Polsce złóż azbestu nadających się do eksploatacji, surowiec stosowany dawniej do produkcji w naszym kraju importowano głównie z ZSRR i Kanady. W latach 70-tych ubiegłego wieku sprowadzano do kraju ok. 100 tys. ton azbestu rocznie, który wykorzystywano przede wszystkim do wyrobu materiałów budowlanych, pokryć dachowych oraz elewacji budynków. Szacuje się, że na dachach i fasadach budynków oraz w obiektach przemysłowych zamontowanych jest blisko 1.350 mln m² płyt azbestowych, z czego blisko 90 % stanowią dachowe płyty faliste, zwane popularnie eternitem. Znacząca pozycję w bilansie wyrobów azbestowych stanowią znajdujące się w ziemi i budynkach rury azbestowo-cementowe. Szacuje się, że jest ich ok. 600 tys. ton. Znaczna ilość wyrobów azbestowych stosowana jest w hutnictwie i przemyśle ceramicznym. Jest to ok. 60 tys. ton. Masę będących w użyciu wyrobów małowymiarowych, takich jak uszczelki, kształtki, okładziny hamulcowe czy wyroby włókiennicze, ocenia się na 100 tys. ton.

Zawartość azbestu w poszczególnych wyrobach przedstawia się następująco:

- kompozycje azbestowo-cementowych stosowane w budownictwie, jak np. azbestocement, płyty azbestowo-cementowe (eternit), wielkogabarytowe rury kanalizacyjne i wodociągowe, które zawierają 10-15% wag. azbestu,
- ogniotrwałe i odporne na działanie czynników chemicznych płyty, tynki izolacyjne itp. - 25-40% wag.,
- izolacyjne połączenia i płyty azbestowo-kauczukowe do wyrobu uszczelek - 25-85% wag.,
- materiały cierne (głównie okładziny hamulcowe i sprzęgłowe) - do 70% wag.,
- winylo - azbestowe płytki i wykładziny podłogowe - do 7,5% wag.,
- papier, tektura azbestowa i wojłok - 25-98% wag.,
- przędza i tkaniny izolacyjne (ubrania ochronne, rękawice, osłony przeciwogniowe i izolacje elektryczne) - 25-98%.

Obecnie na terytorium Polski produkcja, stosowanie oraz obrót azbestem i wyrobami zawierającymi azbest jest zabronione pod odpowiedzialnością karną (kara grzywny, ograniczenia lub pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat) na podstawie ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.

2.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka

Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym (nieuszkodzone) oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie jednak pojawia się wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej (łamanie, kruszenie, cięcie i każda inna obróbka), jak również wskutek naruszania struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych (korozja). Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażania dróg oddechowych na wdychanie jego włókien. Oddychanie powietrzem, w którym znajdują się niewidzialne dla oka włókna azbestu może doprowadzić do szeregu chorób układu oddechowego:

- pylica azbestowa (azbestoza),
- rak płuc (najpowszechniejszy nowotwór złośliwy powodowany przez azbest),
- międzybłoniaki opłucnej i otrzewnej (nowotwory o wysokiej złośliwości),
- łagodne zmiany opłucnowe.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, czyli takie, które mogą występować w postaci trwałego aerozolu w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do organizmu. Mają one długość powyżej 5 mikrometrów, grubość nie większą niż 3 mikrometry i stosunek długości do średnicy mniejszy niż 3:1. Włókna te wdychane do pęcherzyków płucnych, nie mogą już być wydalone. Ich szkodliwe działanie może ujawnić się dopiero po wielu latach w postaci następujących schorzeń: pylica azbestowa (azbestoza), międzybłoniaki opłucnej i rak płuc. Im więcej jest włókien w powietrzu, którym oddychamy, tym większe jest ryzyko zachorowania na choroby wywołane azbestem.

2.3. Informacja o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku

Głównym celem informowania o ryzyku jest dostarczenie informacji o zagrożeniu osobom i społecznościom narażonym na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe zgodnie z zasadami wynikającymi z odpowiednich przepisów prawnych. Uzyskane informacje stanowią podstawę do opracowania różnych wariantów strategii zmniejszenia ryzyka., które brane są pod uwagę przy podejmowaniu decyzji dotyczących ich wdrażania.

Proces informowania i rzetelności przekazywanej informacji zależą zarówno od poziomu merytorycznego, możliwości i umiejętności oceny oszacowania ryzyka, jak i od warunków polityczno-społecznych (polityka informacyjna, wolna prasa współpracująca ze specjalistami oceniającymi zagrożenie, itp.).

Informowanie społeczności o ryzyku związanym z narażeniem na czynniki szkodliwe (w tym azbest) jest sprawą delikatną i bardzo trudną, wymagającą angażowania opinii publicznej w proces szacowania ryzyka i informowania o nim. Istotne znaczenie odgrywa właściwe rozeznanie podstawowych zagadnień przez wszystkich zainteresowanych partnerów.

Powszechnie stosuje się siedem podstawowych zasad informowania o ryzyku:

- akceptuj i angażuj społeczność jako równorzędnego partnera,
- starannie planuj sposób przekazywania informacji o zagrożeniu, a następnie oceniaj wyniki komunikowania się,
- uważnie słuchaj tego, co mają ci do przekazania inni,
- bądź uczciwy, szczerzy i otwarty,
- koordynuj wysiłki i współpracuj z innymi (grupami, ośrodkami) w procesie przekazywania informacji,
- nawiązuj współpracę ze środkami masowego przekazu i przekazuj informacje
- przygotowane zgodnie z regułami środków masowego przekazu,
- mów jasno i życzliwie.

W odniesieniu do powyższych zapisów można stwierdzić, że informowanie o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku wiąże się nie tylko z wypełnieniem obowiązków prawnych ciążących na organach rządowych i samorządowych i przedsiębiorcach, ale jest także warunkiem podjęcia strategicznych działań związanych z usunięciem zagrożenia.

Właściwe przekazanie informacji, za pośrednictwem powszechnie stosowanych norm i zasad, w sposób jasny i czytelny, jest także gwarancją nawiązania dialogu ze społecznościami lokalnymi.

2.4. Bezpieczne postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Metody bezpiecznego postępowania z azbestem i materiałami zawierającymi azbest, począwszy od eksploatacji tych wyrobów poprzez usuwanie, transport i składowanie określone są poprzez obowiązujące w Polsce przepisy prawne.

Według obowiązującego prawa prace polegające na usuwaniu lub naprawie wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie materiałów zawierających azbest. Wykonawcy prac powinni posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności, w wyniku której powstają odpady niebezpieczne. Prace przy naprawie wyrobów zawierających azbest w obiektach i urządzeniach budowlanych lub prace mające na celu jego usunięcie z obiektu lub urządzenia budowlanego powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu terenowemu organowi nadzoru budowlanego.

Wykonawca prac, polegających na naprawie lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych, zobowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie odpowiednich osłon,
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m przy stosowaniu osłon,
- umieszczeniu tablic ostrzegawczych o treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem", "Osobom nie upoważnionym wstęp wzbroniony",
- zastosowania odpowiednich środków technicznych celem zmniejszenia emisji włókien azbestu.

Prace związane z usuwaniem azbestu lub wyrobów zawierających azbest muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować uwalnianie azbestu lub co najmniej zminimalizować pylenie do dopuszczalnych wartości stężeń w powietrzu regulowanych przepisami szczególnymi.

Zapewnienie powyższego wymaga:

- nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywania w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.), tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajania materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze.

Demontaż wyrobów zawierających azbest nierozdzielnie związany jest z procesem powstawania odpadów. Obecnie jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na odpowiednich składowiskach odpadów niebezpiecznych. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest należy do właściciela nieruchomości (art. 11 ustawy o odpadach). Jednak poważną przeszkodą jest brak środków finansowych, co uniemożliwia większości właścicielom nieruchomości podejmowanie działań związanych z usuwaniem azbestu, który występuje między innymi w płytach eternitowych pokrywających dachy budynków. Jednym ze sposobów przyspieszenia przez mieszkańców procesu usuwania wyrobów zawierających azbest i jednocześnie zabezpieczenia środowiska przed zagrożeniem spowodowanym nieodpowiednim postępowaniem z odpadami zawierającymi azbest jest pomoc w sfinansowaniu ze źródeł zewnętrznych np. kosztów usuwania, transportu i unieszkodliwiania powstałych przy tym odpadów.

2.4.1 Użytkowanie wyrobów zawierających azbest

Zgodnie z delegacją ustawową Minister Gospodarki wydał rozporządzenie z dnia 14 sierpnia 1998r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 138, poz. 895).

Po czterech latach obowiązywania ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest oraz trzech latach obowiązywania przepisów wykonawczych stwierdza się bardzo niską ich znajomość przez właścicieli i administratorów obiektów budowlanych.

W związku z powyższym w niewielkim stopniu zostały wykonane oceny stanu obiektu z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest wynikające z rozporządzenia.

Nie zostały również wybudowane lokalne lub regionalne składowiska odpadów zawierających azbest, co przyczynia się do eksportu tego rodzaju odpadów i opłacanie kosztów ich składowania na rzecz innych państw.

Jednocześnie obserwuje się usuwanie bez żadnego zabezpieczenia uszkodzonych wyrobów azbestowo-cementowych na dzikie wysypiska. Z posiadanych informacji wynika, że organy administracji rządowej i samorządowe nie dysponują danymi o ilości wyrobów zawierających azbest zabudowanych na ich terenie oraz o stanie zużycia tych wyrobów.

Z uwagi na rangę problemu w ciągu najbliższych dwóch lat polskie przepisy prawne dotyczące azbestu powinny być znowelizowane zgodnie z wymaganiami dyrektyw Unii Europejskiej. Zakłada się również ratyfikację przez Polskę Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy nr 162 z 1986r. dotyczącej bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu oraz wdrożenie do końca 2002 roku Dyrektywy Rady 83/477/EWG dotyczącej ochrony pracowników przed zagrożeniem związanym z narażeniem na działanie azbestu w pracy, wraz ze zmianami zamieszczonymi w Dyrektywie Rady 91/382/EWG. Wdrożenie postanowień powyższych dyrektyw zawierających wymagania adresowane do pracodawców prowadzących działalność związaną z możliwością narażenia pracowników na pył azbestowy oraz konieczność zgłaszania takiej działalności odpowiedzialnym władzom państwowym, pozwoli na wyeliminowanie przypadkowych wykonawców prac nieposiadających wymaganej wiedzy o zagrożeniach stwarzanych przez azbest.

2.4.2 Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Przepisy rozporządzenia określają, jakie muszą być spełnione warunki bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest oraz stanowią, że do transportu tych wyrobów stosuje się przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych, a to oznacza odesłanie do ustawy z dnia 28 października 2002r. o przewozie drogowym materiałów niebezpiecznych, która reguluje transport odpadów niebezpiecznych z miejsca ich powstania do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania. Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot. Na prowadzenie tej działalności konieczne jest uzyskanie zezwolenia.

Zezwolenie wydaje starosta właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów – po zasięgnięciu opinii właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta

miasta. Posiadacz odpadów dokonujący transportu musi posiadać dokument przewozowy materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę; klasę, liczbę sztuk przesyłki; całkowitą ilość przewożonych odpadów; nazwę i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów. Ponadto samochody używane do przewożenia odpadów zawierających azbest i kierowcy muszą spełniać określone wymagania.

Usuwane odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Odpady zawierające azbest powinny być deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni. Zarządzający składowiskiem powinien być przeszkolony, powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu.

2.4.3 Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

Odpady zawierające azbest, z uwagi na zakaz stosowania azbestu, nie mogą być poddawane odzyskowi czy też innemu wykorzystaniu i muszą być w sposób bezpieczny dla zdrowia oraz środowiska unieszkodliwione poprzez składowanie. Szczegółowe zasady składowania azbestu regulowane są ustawą o odpadach oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. z 2003 r., Nr 61, poz. 549).

Na składowisku odpadów azbestowych zakłada się deponowanie odpadów pochodzących z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczonych kodami:

- 17 06 01* – materiały izolacyjne zawierające azbest;
- 17 06 05* – materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Podstawową zasadą, która warunkuje technologię składowania odpadów zawierających azbest,

jest bezwzględnie i całkowicie zabezpieczenie ich przed kontaktem z powietrzem atmosferycznym. Składowiska odpadów zawierających azbest lub wydzielone kwatery na składowiskach innych niż przeznaczone do tego celu buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. W celu zabezpieczenia przed emisją pyłów powierzchnię każdej kolejnej warstwy odpadów przykrywa się folią lub warstwą gruntu. Po zakończeniu eksploatacji składowiska na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia należy wypełnić je ziemią do poziomu terenu. Złoże odpadów zawierających azbest nie może być w jakikolwiek sposób naruszone, czy to przez prace ziemne, czy przez odwierty.

W 2005 roku weszło w życie Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. Nr 110, poz. 935), które dopuszcza składowanie azbestu i innych odpadów niebezpiecznych pod ziemią. Rozporządzenie to określa szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk podziemnych w zakresie lokalizacji, eksploatacji i zamknięcia, a także zakres, sposób i warunki prowadzenia monitoringu tych składowisk.

W związku z rozwojem technologii unieszkodliwiania odpadów pojawiają się możliwości wprowadzania na terytorium kraju nowych rozwiązań w zakresie unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest innych niż składowanie. Należy mieć na uwadze fakt, że nowe technologie powinny uwzględniać obowiązujące przepisy prawa oraz standardy ochrony środowiska.

2.4.4. Procedury postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

W Polsce problematyka bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest została uszeregowana w bloku tematycznym obejmującym łącznie 6 procedur ujętych w czterech grupach. Procedury opracowane zostały w oparciu o obowiązujące przepisy prawne w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.

Poniżej przedstawiono proponowane przez Ministerstwo Gospodarki procedury postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

GRUPA I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1 - Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów, instalacji, urządzeń i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2 - Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

GRUPA II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3 - Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4 - Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

GRUPA III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 5 - Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

**GRUPA IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów
niebezpiecznych zawierających azbest.**

*Procedura 6 - Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach
przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.*

Szczegółowy opis ww. procedur stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego programu.

3. PODSTAWOWE REGULACJE PRAWNE W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Obecnie w Polsce istnieje szereg przepisów dotyczących problematyki azbestu. Poniżej wymieniono najważniejsze przepisy Unii Europejskiej, a także najważniejsze ustawy i rozporządzenia wg stanu na dzień 30 kwietnia 2009r.

3.1. Dyrektywy Unii Europejskiej

Zasady pracy z azbestem

1. Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG, Dz. U. WE L 263, z 24.09.1983, s.25).
2. Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz. U. WE L 183, z 29.06.1989, s.1).
3. Zalecenia Komisji 90/326/EWG z dnia 22 maja 1990 r. dla Państw Członkowskich dotyczące przyjęcia europejskiego wykazu chorób zawodowych.
4. Dyrektywa Rady 90/394/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywa 89/391/EWG, Dz. U. WE L 196, z 26.07.1990, s.1).
5. Dyrektywa Rady 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. zmieniająca dyrektywę 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG, Dz. U. WE L 206, z 29.07.1991, s.16).
6. Dyrektywa Rady 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wprowadzenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na czasowych lub ruchomych budowlach (ósma szczegółowa dyrektywa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG Dz. U. WE L 245, z 26.08.1992, s.6).

7. Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz. U. WE L 216, z 20.08.1994, s.12).
8. Dyrektywa Rady 97/42/WE z dnia 27 czerwca 1997 r. po raz pierwszy zmieniająca dyrektywę 90/394/EWG w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG).
9. Dyrektywa Rady 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed ryzykiem związanym ze środkami chemicznymi w miejscu pracy (czternasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG, Dz. U. WE L 131, z 05.05.1998, s.11).
10. Dyrektywa Rady 1999/38/WE z dnia 29 kwietnia 1999 r. zmieniająca po raz drugi dyrektywę 90/394/EWG w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażeniem na działanie czynników rakotwórczych podczas pracy i rozszerzająca ją o mutageny.
11. Dyrektywa 2003/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 marca 2003r. zmieniająca dyrektywę 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. U. WE L 97, z 15.04.2003,s.48).
12. Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagenów podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG, Dz. U. WE L 158, z 30.04.2004, s.50).

Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniem azbestem

1. Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczania zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. U. WE L 085 z 28.03.1987, s.40).
2. Dyrektywa Rady 89/106/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie zbliżenia ustaw i aktów wykonawczych Państw Członkowskich dotyczących wyrobów budowlanych (Dz. U. WE L 040 z 11.02.1989, s.12).

3. Dyrektywa Rady 96/61/EWG z dnia 24 września 1996 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (Dz. U. WE L 257 z 10.10.1996, s.26).

Wprowadzanie do obrotu, stosowanie i oznakowanie

1. Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 262 z 27.09.1976, s.201).
2. Dyrektywa Rady 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. zmieniająca po raz piątą dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 263 z 24.09.1983, s.33).
3. Dyrektywa Rady 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. zmieniająca po raz siódmy (azbest) dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 375 z 31.12.1985, s.1).
4. Dyrektywa Rady 89/678/EWG z dnia 21 grudnia 1989 r. zmieniająca dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 398 z 30.12.1989, s.4).
5. Dyrektywa Komisji 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. dostosowująca do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 363 z 31.12.1991, s.36).

6. Dyrektywa Komisji 98/12/WG z dnia 27 stycznia 1998 r. dostosowująca do postępu technicznego dyrektywę Rady 71/320/EWG w sprawie zbliżenia ustawodawstwa Państw Członkowskich odnoszących się do układów hamulcowych niektórych pojazdów silnikowych i ich przyczep (Dz. U. WE L 081 z 18.03.1998, s.1).
7. Dyrektywa Komisji 1999/77/EWG z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowująca po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 207 z 06.08.1999, s.18).
8. Dyrektywa Komisji 2001/59/WG z dnia 6 sierpnia 2001 r. dostosowująca do postępu technicznego po raz 28 dyrektywę Rady 67/548/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. U. WE L 255 z 21.08.2001, s.1).

Funkcjonowanie zakładów przemysłowych

1. Dyrektywa Rady 84/360/EWG z dnia 28 czerwca 1984 r. w sprawie zwalczania zanieczyszczeń z zakładów przemysłowych (Dz. U. WE L 188 z 16.07.1984, s. 20)
2. Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. U. WE L 175 z 05.07.1985, s. 40).
3. Dyrektywa Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (Dz. U. WE L 257 z 10.10.1996, s. 26).

Gospodarka odpadami zawierającymi azbest

1. Dyrektywa Rady 75/442/EWG z dnia 15 lipca 1975 r. w sprawie odpadów (Dz. U. WE L 194 z 25.07.1975, s. 39).
2. Dyrektywa Rady 91/689/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 377 z 31.12.1991 r., s. 20).

3. Rozporządzenie Rady 259/93/WE z dnia 1 lutego 1993 r. w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do Wspólnoty Europejskiej oraz poza jej obszar (Dz. U. WE L 030 z 06.02.1993, s. 1).
4. Dyrektywa Rady 94/31/WE z dnia 27 czerwca 1994 r. zmieniająca dyrektywę 91/689/EWG w sprawie odpadów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 168 z 02.07.1994, s. 28).
5. Rozporządzenie Rady 120/97/WE z dnia 20 stycznia 1997 r. zmieniające Rozporządzenie Rady nr 259/93 w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do Wspólnoty Europejskiej oraz poza jej obszar (Dz. U. WE L 022 z 24.01.1997, s. 14).
6. Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. o składowaniu odpadów (Dz. U. WE L 182 z 16.07.1999, s. 1).
7. Decyzja Komisji: 2000/532/WE z dnia 3 maja 2000 r. zastępująca decyzję 94/3/WE ustanawiającą wykaz odpadów zgodnie z art. 1 lit. a) dyrektywy Rady 75/442/EWG w sprawie odpadów oraz decyzję Rady 94/904/WE ustanawiającą wykaz odpadów niebezpiecznych zgodnie z art. 1 ust. 4 dyrektywy Rady 91/689/EWG w sprawie odpadów niebezpiecznych (notyfikowana jako dokument nr C (2000) 1147, Dz. U. WE L 226 z 06.09.2000, s. 3).
8. Decyzja Komisji 2001/118/WE z dnia 16 stycznia 2001 r. zmieniająca decyzję 2000/532/WE w zakresie wykazu odpadów (notyfikowana jako dokument C (2001) 108, Dz. U. WE L 047 z 16.02.2001, s.1).
9. Decyzja Komisji: 2001/119/WE z dnia 22 stycznia 2001 r. zmieniająca decyzję 2000/532/WE zastępująca decyzję 94/3/WE ustanawiającą wykaz odpadów zgodnie z art. 1 lit. a) dyrektywy Rady 75/442/EWG w sprawie odpadów oraz decyzję Rady 94/904/WE ustanawiającą wykaz odpadów niebezpiecznych zgodnie z art. 1 ust. 4 dyrektywy Rady 91/689/EWG w sprawie odpadów niebezpiecznych (notyfikowana jako dokument nr C (2001) 106, Dz. U. WE L 322 z 06.12.2001, s. 35).
10. Decyzja Rady 2001/573/WE z dnia 23 lipca 2001 r. zmieniająca decyzję Komisji 2000/532/WE w zakresie odpadów (Dz. U. WE L 203 z 28.07.2001, s.18).
11. Rozporządzenie Komisji Nr 2557/2001 WE z dnia 28 grudnia 2001 r. zmieniające załącznik V do rozporządzenia Rady (EWG) nr 259/93 w sprawie nadzoru i

12. kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do Wspólnoty Europejskiej oraz poza jej obszar (Dz. U. WE L 349 z 31.12.2001, s. 1).
13. Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska, na podstawie art. 16 i załącznika II do dyrektywy 1999/31/WE (Dz. WE L 011 z 16.01.2003, s.27).

3.2. Ustawy

1. *Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (tekst jednolity Dz. U. 2004 Nr 3, poz. 20 z późn. zm.) Ustawa zakazuje wprowadzania na obszar kraju azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.
2. *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane* (tekst jednolity Dz. U. 2006 Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.) zgodnie z art. 30 ust. 7 stanowi: Właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia, pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków, pogorszenie warunków zdrowotno- sanitarnych, wprowadzenie, utrwalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.
3. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. 2008, Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek składania przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, a także osoby prawne stosownych informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (w tym również azbest).
4. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2007 r. o odpadach* (tekst jednolity Dz. U. 2007 Nr 39, poz. 251 z późn. zm.) Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek uzyskania przez wytwórcę odpadów niebezpiecznych (wykonawcę prac usuwania wyrobów zawierających azbest) zatwierdzenia – przez właściwego marszałka lub starostę – programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest).

3.3. Rozporządzenia

1. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów* (Dz. U. 2001 Nr 112, poz. 1206) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych poniżej grupach i podgrupach z odpowiednim przypisanym kodem klasyfikacyjnym:
 - 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
 - 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
 - 10 11 81* - odpady zawierające azbest,
 - 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo – azbestowych,
 - 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
 - 15 02 02* - sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB),
 - 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
 - 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
 - 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
 - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest,
 - 20 01 35* - zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki
2. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest* (Dz. U. 2003 Nr 192, poz. 1876 z późn. zm.). Rozporządzenie wprowadza obowiązek inwentaryzacji przez właściciela, zarządcę lub użytkownika miejsc, gdzie był lub jest wykorzystywany azbest oraz składania przez osoby fizyczne corocznie stosownych informacji do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Osoby prawne składają sprawozdania do marszałka.

3. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. 2003 Nr 120, poz. 1126) określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenia bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi.*
4. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. 2003 Nr 61, poz. 549 z późn. zm.). Rozporządzenie określa m.in. wymagania dotyczące składowania odpadów zawierających azbest.*
5. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2003 Nr 1, poz. 12) określa m.in. limity stężenia azbestu w powietrzu – z wyłączeniem obszarów parków narodowych i obszarów ochrony uzdrowiskowej. Wartości odniesienia dla azbestu wynoszą odpowiednio:
 - dla 1 godziny – 2 350 włókien/m³
 - dla roku kalendarzowego - 250 włókien/m³.*
6. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2002 Nr 217, poz. 1833 z późn. zm.) określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest.*
7. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. 2002 Nr 191, poz. 1595). W sposób nieselektywny mogą być składowane m.in. odpady o następujących kodach:
 - 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest
 - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbestOdpady te mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Nie można natomiast mieszać tych odpadów i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.*
8. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska*

(Dz. U. 2002 Nr 175, poz. 1439) określa termin oraz formę składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

9. *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* (Dz. U. 2005 Nr 73, poz. 645 z późn. zm.). Rozporządzenie określa m.in. obowiązki wykonywania badań właściwych dla prowadzenia prac z czynnikami szkodliwymi (w tym azbest).
10. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska* (Dz. U. 2007 Nr 106, poz. 723) określa jednostkowe stawki opłat za umieszczenie odpadów na składowisku:
 - 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy 44,79 zł/Mg
 - 06 13 04 * - odpady z przetwarzania azbestu 44,79 zł/Mg
 - 10 11 81* - odpady zawierające azbest 44,79 zł/Mg
 - 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo – azbestowych 44,79 zł/Mg
 - 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi 44,79 zł/Mg
 - 15 02 02* - sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB) 133,75 zł/Mg
 - 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest 44,79 zł/Mg
 - 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest 44,79 zł/Mg
 - 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest 00,00 zł/Mg
 - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest 00,00 zł/Mg
 - 20 01 35* - zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki 190,00 zł/Mg

11. *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy* (Dz. U. 2004 Nr 280, poz. 2771 z późn. zm.).

Rozporządzenie określa m.in. obowiązki pracodawcy przy prowadzeniu prac w kontakcie ze szkodliwymi substancjami (w tym z azbestem).

12. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. 2004 Nr 71, poz. 649) nakłada na właścicieli, użytkowników wieczystych lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest – obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Określa ponadto obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym usuwaniu wyrobów zawierających azbest.
13. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów* (Dz. U. 2005 Nr 110, poz. 935). Rozporządzenie określa szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk podziemnych w zakresie lokalizacji, eksploatacji i zamknięcia, a także zakres, sposób i warunki prowadzenia monitoringu tych składowisk.
14. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów* (Dz. U. 2005 Nr 216, poz. 1824). Rozporządzenie określa m.in. szczegółowe wymagania odnośnie zapewnienia bezpiecznych warunków prowadzenia prac przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz program szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

4.AKTUALNY STAN W ZAKRESIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I GOSPODARKA ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST W POWIECIE CZARNKOWSKO – TRZCIANECKIM

4.1. Wprowadzenie

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego” (stan na 2007r.) na terenie powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego znajdowało się ok. 2212,336 Mg wyrobów zawierających azbest w budynkach mieszkalnych i inwentarskich osób fizycznych oraz 226,27 Mg jednostek prawnych. Dla potrzeb niniejszego „Programu...” gminy z terenu powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego przeprowadziły częściową lub całkowitą inwentaryzację obiektów budowlanych należących do osób prywatnych, osób prawnych oraz różnych instytucji gminnych. Na podstawie przeprowadzonej przez gminy inwentaryzacji stwierdzono duże ilości materiałów zawierających azbest w istniejących budowlach. Z inwentaryzacji tej wynika, że największa ilość azbestu umiejscowiona jest w pokryciach dachowych z eternitu. Należy mieć na uwadze, iż inwentaryzacje te zawierają niepełne informacje i nie przedstawiają rzeczywistej sytuacji pod względem występowania wyrobów azbestowych w powiecie.

Z przeprowadzonej inwentaryzacji wynika, że na terenie powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego znajduje się ok. 9 912,871 Mg wyrobów zawierających azbest. Średni ciężar pokryć dachowych szacuje się na poziomie 0,013 kg/m². Z uwagi na to, że nie wszyscy mieszkańcy gmin przedstawili wyniki inwentaryzacji przyjęto, że rzeczywista ilość może być znacznie większa. Na podstawie uzyskanych danych uzyskanych z gmin można stwierdzić, że niezbędne będzie podjęcie działań zmierzających do pomocy ich mieszkańcom w usunięciu i unieszkodliwieniu odpadów azbestowych. Najpilniej powinny być usunięte pokrycia dachowe uszkodzone, które zagrażają zdrowiu ludzi oraz środowisku.

4.2. Ilość wyrobów zawierających azbest w budynkach mieszkalnych, inwentarskich i wielorodzinnych

Z przeprowadzonej inwentaryzacji wynika, że największa ilość wyrobów azbestowych znajduje się w gminie Drawsko – 2297,75 Mg (176750,30 m²) Poniżej przedstawiono zestawienie wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach wg stanu na dzień 30 kwietnia 2009r.

4.2.1. Gmina Miejska Czarnków

Na terenie gminy zinwentaryzowanych zostało ok. 50,51 Mg (3885,1 m²) wyrobów zawierających azbest. Szczegółowe ilości wyrobów zawierających azbest przedstawia Tabela Nr 2.

Tabela Nr 2. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy miejskiej Czarnków uzyskana w wyniku inwentaryzacji

L.p.	Miejsce występowania	Ilość wyrobów azbestowych	
		m ²	Mg
1.	Rodzinne Ogrody Działkowe	385,1	5,01
2.	Budynki mieszkalne, garażowe i gospodarcze osób fizycznych	3500	45,5
		3885,1	50,51

4.2.2. Gmina wiejska Czarnków

Na terenie gminy zinwentaryzowanych zostało ok. 1327,55 Mg (102119 m²) wyrobów zawierających azbest. Największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występują we wsi Sarbia - Sarbka ok. 169,88 Mg (13068 m²). Po uwzględnieniu danych uzyskanych z inwentaryzacji w gminie wiejskiej Czarnków należy zwiększyć uzyskaną wartość o 20% więc otrzymuje się ok.1593,06 Mg (122543 m²) wyrobów zawierających azbest. Szczegółowe ilości wyrobów zawierających azbest przedstawia Tabela Nr 3.

Tabela Nr 3. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy wiejskiej Czarnków uzyskana w wyniku inwentaryzacji

Lp.	Miejsce występowania	Ilość wyrobów azbestowych	
		m ²	Mg
1.	Białężyn	4522	58,79
2.	Brzeźno	----	----
3.	Bukowiec	2264	29,43
4.	Ciszkowo	4912	63,86
5.	Gajewo	4536	58,97
6.	Góra-Pianówka	----	----
7.	Gębice	2020	26,26
8.	Gębiczyn	2353	30,59
9.	Grzępy	1070	13,91
10.	Huta	5702	74,13
11.	Jędrzejewo	1871	24,32
12.	Komorzewo	8465	110,05
13.	Kuźnica Czarnkowska	5557	72,24
14.	Marunowo	3476	45,19
15.	Mikołajewo	11614	150,98
16.	Radolinek	2007	26,09
17.	Radosiew	----	----
18.	Romanowo Dolne	9560	124,28
19.	Romanowo Górne	5991	77,88
20.	Sarbia-Sarbka	13068	169,88
21.	Śmieszkowo	5164	67,13
22.	Średnica	2467	32,07
23.	Walkowice	2617	34,02
24.	Zofiowo	2883	37,48
		102119	1327,55

4.2.3. Gmina Trzcianka

Na terenie gminy zinwentaryzowanych zostało ok. 615,49 Mg (47345 m²) wyrobów zawierających azbest. Największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występują we wsi Niekursko ok. 98,98 Mg (7614 m²). Po uwzględnieniu danych uzyskanych z inwentaryzacji oraz ustaleniu, że podane wartości stanowią 60% faktycznej ilości wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych w gminie Trzcianka należy przyjąć, iż na terenie gminy znajduje się ok. 1025,81 Mg (78908,33 m²). Szczegółowe ilości wyrobów zawierających azbest przedstawia Tabela Nr 4.

Tabela Nr 4. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Trzcianka uzyskana w wyniku inwentaryzacji

L.p.	Miejsce występowania	Ilość wyrobów azbestowych	
		m ²	Mg
1.	Biała	3107	40,39
2.	Biernatowo	830	10,79
3.	Górnica	160	2,08
4.	Kadłubek	80	1,04
5.	Łomnica	4712	61,26
6.	Niekursko	7614	98,98
7.	Nowa Wieś	3812	49,56
8.	Pokrzywno	2785	36,21
9.	Przyłęki	1160	15,08
10.	Radolin	2763	35,92
11.	Rudka	850	11,05
12.	Runowo	500	6,50
13.	Siedlisko	2653	34,49
14.	Dłużewo	1252	16,28
15.	Smolarnia	390	5,07
16.	Stobno	3170	41,21
17.	Straduń	3319	43,15
18.	Rychlik	2995	38,94
19.	Teresin	1746	22,70
20.	Trzcianka	2840	36,92
21.	Wapniarnia I	82	1,07
22.	Wrząca	525	6,83
		47345	615,49

4.2.4. Gmina Krzyż Wlkp.

Na terenie gminy zinwentaryzowanych zostało ok. 388,44 Mg (29880,3 m²) wyrobów zawierających azbest. Największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występują we wsi Lubcz Mały ok. 77,32 Mg (5948 m²). Szczegółowe ilości wyrobów zawierających azbest przedstawia Tabela Nr 5.

Tabela Nr 5. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Krzyż Wlkp. uzyskana w wyniku inwentaryzacji

L.p.	Miejsce występowania	Ilość wyrobów azbestowych	
		m ²	Mg
1.	Bielice Nowe	1355	17,62
2.	Brzegi	2271	29,52
3.	Huta Szklana	4967	64,57
4.	Krzyż Wlkp.	965	12,55
5.	Kuźnica Żelichowska	1255	16,32
6.	Lubcz Mały	5948	77,32
7.	Lubcz Wielki	3619	47,05
8.	Łokacz Mały	121,3	1,58
9.	Łokacz Wielki	2710	35,23
10.	Przesieki	410	5,33
11.	Stefanowo	300	3,90
12.	Wizany	3880	50,44
13.	Żelichowo	2079	27,03
		29880,3	388,44

4.2.5. Gmina Wieleń

Z przeprowadzonej inwentaryzacji wynika, że na terenie gminy znajduje się ok. 477,85 Mg (36758 m²). Największe ilości wyrobów zawierających azbest występują we wsi Nowe Dwory ok. 146,40 Mg (11261,30 m²). Po uwzględnieniu danych uzyskanych z inwentaryzacji oraz ustaleniu, że podane wartości stanowią 50% faktycznej ilości wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych w gminie Wieleń należy przyjąć, iż na terenie gminy znajduje się ok. 955,71Mg (73516 m²). Szczegółowe ilości wyrobów zawierających azbest przedstawia Tabela Nr 6.

Tabela Nr 6. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Wieleń uzyskana w wyniku inwentaryzacji

L.p.	Miejsce występowania	Ilość wyrobów azbestowych	
		m ²	Mg
1.	Biała	1061,40	13,80
2.	Dębogóra	583,20	7,58
3.	Dzierżążno Małe	390,00	5,07
4.	Dzierżążno Wielkie	1200,00	15,60
5.	Folsztyn	831,00	10,81
6.	Gieczynek	2448,00	31,82
7.	Gulcz	1500,00	19,50
8.	Hamrzysko	400,00	5,20

9.	Herburtowo	2625,60	34,13
10.	Kaładek	1298,00	16,87
11.	Kocień Wielki	1689,40	21,96
12.	Marianowo	610,00	7,93
13.	Mężyk	2152,00	27,98
14.	Miały	5154,10	67,00
15.	Nowe Dwory	11261,30	146,40
16.	Rosko	2850,00	37,05
17.	Wieleń	284,00	3,69
18.	Wrzeszczyna	420	5,46
19.	Zielonowo	----	
		36758,00	477,85

4.2.6. Gmina Drawsko

Z przeprowadzonej inwentaryzacji wynika, że na terenie gminy znajduje się ok. 919,10 Mg (70700,12 m²). Największe ilości wyrobów zawierających azbest występują we wsi Drawsko ok. 178,85 Mg (13757,68 m²) oraz wsi Pęckowo ok. 143,03 Mg (11002 m²). Po uwzględnieniu danych uzyskanych z inwentaryzacji oraz ustaleniu, że podane wartości stanowią 40% faktycznej ilości wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych w gminie Drawsko należy przyjąć, iż na terenie gminy znajduje się ok. 2297,75 Mg (176750,30 m²). Szczegółowe ilości wyrobów zawierających azbest przedstawia Tabela Nr 7.

Tabela Nr 7. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Drawsko uzyskana w wyniku inwentaryzacji.

L.p.	Miejsce występowania	Ilość wyrobów azbestowych	
		m ²	Mg
1.	Chelst	2206,00	28,68
2.	Drawski Młyn	4569,00	59,40
3.	Drawsko	13757,68	178,85
4.	Kamiennik	898,00	11,67
5.	Kawczyn	8574,44	111,47
6.	Kwiejce	4694,00	61,02
7.	Marylin	2535,00	32,96
8.	Moczydła	8052,00	104,68
9.	Pelcza	5705,00	74,17
10.	Pęckowo	11002,00	143,03
11.	Piłka	8707,00	113,19
		70700,12	919,10

4.2.7. Gmina Lubasz

Na terenie gminy zinwentaryzowanych zostało ok. 1274,494 Mg (98038 m²) wyrobów zawierających azbest. Największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występują we wsi Miłkowo ok. 300,040 Mg (23080 m²). Po uwzględnieniu danych uzyskanych z inwentaryzacji w gminie Lubasz należy zwiększyć uzyskaną wartość o 30% więc otrzymuje się ok.1656,84 Mg (127449,4 m²) wyrobów zawierających azbest. Szczegółowe ilości wyrobów zawierających azbest przedstawia Tabela Nr 8.

Tabela Nr 8. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Lubasz uzyskana w wyniku inwentaryzacji

Lp.	Miejsce występowania	Ilość wyrobów azbestowych	
		m ²	Mg
1.	Antoniewo	3126	40,638
2.	Dębe	3220	41,860
3.	Goraj-Bzowo	2526	32,838
4.	Jędrzejewo	1079	15,027
5.	Kamionka	10506	136,578
6.	Klempicz	3220	41,860
7.	Krucz	6652	86,476
8.	Kruteczek	2398	31,174
9.	Lubasz	7221	93,873
10.	Miłkowo	23080	300,040
11.	Nowina	5214	67,782
12.	Prusinowo	742	9,646
13.	Sławno	12735	165,555
14.	Sokołowo	2140	27,820
15.	Stajkowo	14179	184,327
		98038	1274,494

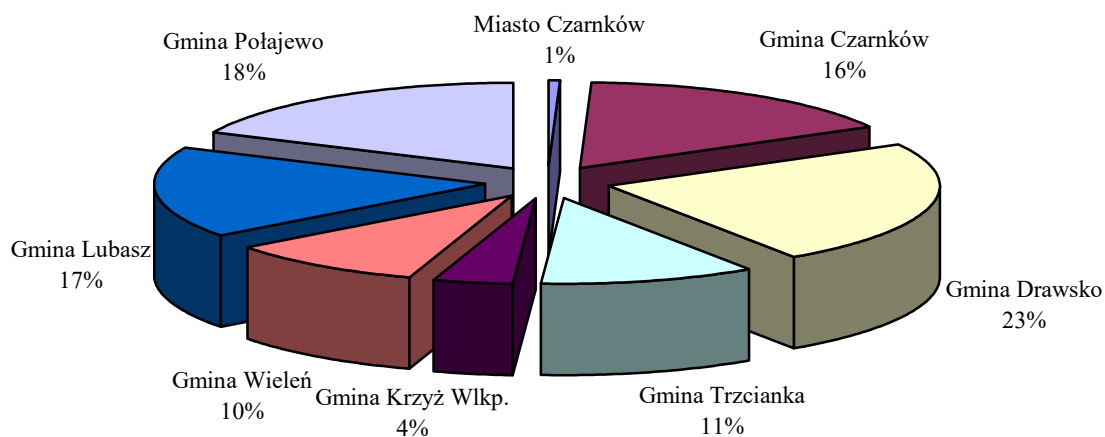
4.2.8. Gmina Połajewo

Na terenie gminy zinwentaryzowanych zostało ok. 1681,32 Mg (129332 m²) wyrobów zawierających azbest. Największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występują we wsi Młynkowo ok. 380,13 Mg (29241 m²). Po uwzględnieniu danych uzyskanych z inwentaryzacji w gminie Połajewo należy zwiększyć uzyskaną wartość o 5% więc otrzymuje się ok.1765,38 Mg (135798,6 m²) wyrobów zawierających azbest. Szczegółowe ilości wyrobów zawierających azbest przedstawia Tabela Nr 9.

Tabela Nr 9. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Połajewo uzyskana w wyniku inwentaryzacji

L.p.	Miejsce występowania	Ilość wyrobów azbestowych	
		m ²	Mg
1.	Boruszyn	8 634	112,24
2.	Krosin	15 149	196,94
3.	Krosinek	14 610	189,93
4.	Młynkowo	29 241	380,13
5.	Połajewko	6 065	78,85
6.	Połajewo	16 049	208,64
7.	Przybychowo	9 714	126,28
8.	Sierakówko	12 465	162,05
9.	Tarnówko	17 405	226,27
		129332,00	1681,32

Procentowy udział azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego z podziałem na gminy.

4.3. Ilość wyrobów zawierających azbest w zakładach przemysłowych

Do sporządzenia bilansu wykorzystano dane pochodzące z ankietyzacji przedsiębiorstw działających na terenie powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego wykonanej przez Starostwo Powiatowe w Czarnkowie. Ankietyzacją objęto przedsiębiorstwa z terenu powiatu. (Ankieta stanowi Załącznik nr 2 do niniejszego „Programu...”).

W obiektach należących do zakładów, które wypełniły ankietę, znajduje się ogółem 17 666,7 m² (229,4 Mg) wyrobów zawierających azbest z czego:

- płyty azbestowo – cementowe płaskie – 2 724,8 m² (35,4 Mg)
- płyty azbestowo – cementowe faliste – 14 942 m² (194,2 Mg)

Przeważająca większość wyrobów azbestowych znajduje się w obiektach należących do zakładów zlokalizowanych w Gminie Połajewo, natomiast (zgodnie z przeprowadzoną ankietyzacją) zakłady przemysłowe z terenu Gminy Krzyż Wlkp. nie posiadają ich wcale.

Tabela Nr 10. Ilość wyrobów zawierających azbest zabudowanych w zakładach na terenie powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego uzyskana w wyniku ankietyzacji

L.p.	Nazwa	Rodzaj wyrobu	Ilość wyrobów azbestowych	
			m ²	[Mg]
Miasto Czarnków				
1.	ALCO – MOT Sp. z o.o. ul. Ogrodowa 21, 64-700 Czarnków	Płyty azbestowo- cementowe płaskie	523	6,8
2.	DORA METAL Sp. z o.o. ul. Chodzieska 27 64-700 Czarnków	Płyty azbestowo- cementowe faliste	200	2,6
3.	VOX INDUSTRIE S.A. Zakład Produkcyjny ul. Wieleńska 3, 64-700 Czarnków	Płyty azbestowo- cementowe faliste	275,5	3,6
4.	MEBLOMOR ul. Kościuszki 75. 64-700 Czarnków	Płyty azbestowo- cementowe faliste	144	1,9
5.	STEICO S.A. ul. Przemysłowa 2 64-700 Czarnków	Płyty azbestowo- cementowe faliste	230	3
6.	POL-DRÓG Czarnków S.A.	Płyty azbestowo-	628	8,2

	Baza Sprzętowo-transportowo –administracyjna, ul. Gdańska 56, 64-700 Czarnków	cementowe płaskie		
	Razem		2000,5	26
Gmina Czarnków				
1.	POL-DRÓG Czarnków S.A. Baza Produkcji Pomocniczej w Sarbi, ul. Gdańska 56 64-700 Czarnków	Płyty azbestowo- cementowe płaskie	856,2	11,1
2.	Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa w Administrowaniu w Brzeźnie, ul. Browarna 1 64-700 Czarnków	Płyty azbestowo- cementowe faliste	272	3,5
	Razem		1128,2	14,6
Gmina Trzcianka				
1.	XELLA POLSKA Sp. z o.o. Zakład w Pile, Stobno nr 119 64-980 Trzcianka	Płyty azbestowo- cementowe faliste	665	8,6
2.	Przedsiębiorstwo produkcyjne POLKON S.A. ul. Kopernika 32 64-980 Trzcianka	Płyty azbestowo- cementowe faliste	838	10,9
3.	LUBMOR Sp. z o.o. ul. Wieleńska 1 64-980 Trzcianka	Płyty azbestowo- cementowe faliste	70	0,910
4.	Zakłady Drobiarskie „Koziegłowy” Sp. z o.o. Ferma Drobiu Kadłubek 1 64-980 Trzcianka	Płyty azbestowo- cementowe faliste	250	3,2
5.	LAMINEX – FORM Krystyna Kuskowska ul. Sikorskiego 65 64-980 Trzcianka	Płyty azbestowo- cementowe faliste	180	2,3
6.	Zakład Obróbki Aluminium ZOBAL Krzysztof Zakrzewski, Siedlisko 81A 64-910 Siedlisko	Płyty azbestowo- cementowe faliste	201,6	2,6
7.	POL-DRÓG Czarnków S.A. ul. Gdańska 56, 64-700 Czarnków, Baza Magazynowo - Sprzętowa, ul. Gorzowska 61, 64-980 Trzcianka	Płyty azbestowo- cementowe płaskie	57,6	0,749
	Razem		2262,2	29,3
Gmina Wieleń				
1.	Przedsiębiorstwo Komunalne „NOTEĆ” Sp. z o.o. Błonie 29 64-730 Wieleń	Płyty azbestowo- cementowe płaskie	660	8,6
2.	THULE TRAILERS Sp. z o.o., ul. Przemysłowa 30	Płyty azbestowo- cementowe faliste	40	0,5

	64-730 Wieleń			
	Razem		700	9,1
Gmina Drawsko				
1.	Odlewnia Żeliwa Drawski S.A., ul. Szosa Dworcowa 30 64-731 Drawski Młyn	Płyty azbestowo-cementowe faliste	410	5,3
2.	Wielobranżowy Zakład Usługowo-Handlowy „NOW – MAR” Marian Nowicki ul. Szosa Dworcowa 64 64-731 Drawski Młyn	Płyty azbestowo-cementowe faliste	80	1,04
	Razem		490	6,3
Gmina Lubasz				
1.	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Bzowie 64-720 Lubasz	Płyty azbestowo-cementowe faliste	3500	45,5
2.	PLASTMET – Pilawski, Sikora Spółka Jawna ul. Chrobrego 1, 64-720 Lubasz	Płyty azbestowo-cementowe faliste	893,44	11,6
3.	AGROPLON Sp. z o.o. ul. Kaczorska 20, 64-920 Piła Magazyn Zbóż i Nawozów w Stajkowie 64-720 Lubasz	Płyty azbestowo-cementowe faliste	2000	26
	Razem		6393,4	83,1
Gmina Połajewo				
1.	Gminna Spółdzielnia „SCh” ul. Rynek 18, 64-710 Połajewo	Płyty azbestowo-cementowe faliste	4691,3	61
2.	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Przybychowie Przybychowo 8, 64-710 Połajewo	Płyty azbestowo-cementowe faliste	1,083	0,01
	Razem		4692,4	61,01
	Razem w powiecie		17666,7	229,4

4.4. Ilość wyrobów zawierających azbest w obiektach ZOZ

Oceniając ilość wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach Zakładów Opieki Zdrowotnej zlokalizowanych w powiecie czarnkowsko – trzcianeckim wykorzystano dane z ankietyzacji przeprowadzonej przez Starostwo Powiatowe w Czarnkowie. Ankietyzacją objęto : Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Czarnkowie oraz Szpital Powiatowy w Trzciance. W budynkach należących do ankietyzowanych nie występują wyroby zawierające azbest.

4.5. Ilość wyrobów zawierających azbest w obiektach należących do gmin

Ankietyzacją objęto nieruchomości będące w posiadaniu poszczególnych gmin powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego. W nieruchomościach należących do gmin znajduje się łącznie ok. 183,971 Mg (13797,88 m²) wyrobów zawierających azbest, z czego w gminie miejskiej Czarnków 4,6 Mg stanowią zinwentaryzowane rury i złącza azbestowo – cementowe (przewód wodociągowy d=150 mm) występujące od skrzyżowania ul. Rolnej z ul. Jesionową do zbiornika wody czystej przy ul. Sosnowej. Szczegółowe dane z inwentaryzacji przedstawiono w Tabeli Nr 11.

Tabela Nr 11. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego uzyskana w wyniku inwentaryzacji

L.p.	Miejsce występowania	Ilość wyrobów azbestowych	
		m ²	Mg
1.	Gmina Wiejska Czarnków	2332	30,316
2.	Gmina Miejska Czarnków	3201,63	46,22 (w tym 4,6 Mg stanowią rury i złącza azbestowo – cementowe)
3.	Gmina Drawsko	757	9,841
4.	Gmina Krzyż Wlkp.	2400	31,2
5.	Gmina Lubasz	b.d.	b.d.
6.	Gmina Połajewo	b.d.	b.d.
7.	Gmina Trzcianka	2000	26
8.	Gmina Wieleń	3107,25	40,394
		13797,88	183,971

4.6. Wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest

Jedyną stosowaną dotychczas w Polsce metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie. Obecnie w województwie wielkopolskim odpady azbestowe przyjmowane są na składowisku w Koninie. Składowisko to zaspokaja potrzeby województwa w zakresie przyjmowania odpadów azbestowych. Należy jednak zaznaczyć, że odpady azbestowe składowane są także na składowiskach zlokalizowanych poza województwem wielkopolskim.

Składowisko odpadów w Koninie

Składowisko odpadów w Koninie administrowane jest przez Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o. o. (adres: ul. Sulańska, 62-510 Konin, tel. 063 249 36 24, www.utylizacja-konin.pl, e-mail: sekretariat@utylizacja-konin.pl). Z wojewódzkiego „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego” (z 2008r.) wynika, że na terenie zakładu znajduje się kompleks trzech nowoczesnych składowisk odpadów (składowisko odpadów niebezpiecznych, składowisko odpadów innych niż niebezpieczne z kwaterami na odpady niebezpieczne i składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest) wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą zajmującą powierzchnię ponad 8 ha.

Decyzją Wojewody Wielkopolskiego nr SR.Ko-2.6600-8/04 z dnia 23 grudnia 2004r. zostało wydane „Pozwolenie zintegrowane na prowadzenie instalacji składowisko odpadów niebezpiecznych oraz składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z kwaterami na odpady niebezpieczne”. Natomiast decyzją Wojewody Wielkopolskiego nr SR.II-11.6600-62/06 z dnia 1 lutego 2007r. zostało wydane „Pozwolenie zintegrowane na eksploatację składowiska odpadów niebezpiecznych pochodzących z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, wymienionych w katalogu odpadów, oznaczonych kodami 17 06 01* Materiały izolacyjne zawierające azbest i 17 06 05* Materiały konstrukcyjne zawierające azbest”. Składowisko posiada zatwierdzoną instrukcję eksploatacji składowiska. Składowisko odpadów azbestowych zajmuje powierzchnię ok. 1,75 ha a jego pojemność wynosi 125 000 m³. Eksploatację składowiska rozpoczęto 1 lutego 2007 roku.

Na składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest przyjmowane są odpady o kodach:

- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Jednym z warunków przyjęcia odpadu jest szczelne opakowanie foliowe. Rozładunek odpadów azbestowych ze środków transportu odbywa się za pomocą wózka widłowego na płycie rozładowniczej zlokalizowanej na dnie niecki.

Z częstotliwością raz na pół roku Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. przekazuje do Urzędu Marszałkowskiego informacje o ilości odpadów przyjętych na składowisko i pobranych opłatach za składowanie odpadów. Wynika z nich, że w 2007r. łącznie na składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest zeskładowanych zostało 1 495,4 Mg odpadów azbestowych (do dalszych obliczeń przyjęto 1 500 Mg) w tym:

- w I pół. 2007r. zostało zeskładowanych łącznie ok. 478,3 Mg odpadów azbestowych z czego:
 - 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest 342,9 Mg
 - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest 135,4 Mg
- w II pół. 2007r. zostało zeskładowanych łącznie ok. 1 017,1 Mg odpadów azbestowych z czego:
 - 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest 14,1 Mg
 - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest 1003,04 Mg.

Biorąc pod uwagę stosowanie koniecznej przesypki szacuje się, że 1 500 Mg odpadów azbestowych zajęło ok. 1950 m³ (przyjęto, że 1 Mg odpadów azbestowych zajmuje na składowisku 1,3 m³ z uwzględnieniem koniecznej przesypki). Zatem na dzień 31.12.2007r. wolna pojemność do składowania odpadów azbestowych wynosiła ok. 123 tys. m³.

Zgodnie z krajowym „Programem...” w okresie do 2031r. w województwie wielkopolskim wskazano budowę 6 składowisk odpadów azbestowych (5 składowisk o pow. 2 ha i 1 składowisko o pow. 1 ha). W pierwszym okresie tj. do 2012r. powinno powstać składowisko o pow. 2 ha. W latach 2013-2022 przewiduje się wybudowanie dwóch składowisk, każde o powierzchni 2 ha oraz kwatery o pojemności 50 tys. m³. W ostatnim okresie tj. do 2032r. powinny powstać 2 składowiska o powierzchni 2 ha oraz kwatery o pojemności 50 tys. m³. Lepszym rozwiązaniem będzie wybudowanie dwóch kwater na odpady azbestowe (poj. 50 tys. m³ każda) w drugim i trzecim okresie zamiast składowiska o pow. 1 ha w okresie 2008-2012.

Tabela Nr 12. Wykaz istniejących składowisk odpadów azbestowych na terenie Polski.

L.p.	Nazwa i lokalizacja składowiska	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność składowiska [m³]
1.	Składowisko Odpadów Przemysłowych, ul. Górnicza, Wałbrzych	Mo- Bruk, Korzenna 214, 33-322 Korzenna	113 460
2.	Składowisko Odpadów Przemysłowych w Godzikowicach, gm. Oława	Dolnośląska Korporacja Ekologiczna, ul. 3 Maja 26, 55-200 Oława	5 000
3.	Teren KGHM „Polska Miedź” w Lublinie Oddział Huta Miedzi Głogów	KGHM „Polska Miedź” S.A. w Lublinie Oddział Huta Miedzi Głogów	Wykorzystywana przez właściciela
4.	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Małociechowo, gm. Pruszcz	„ECO-POL” Sp. z o.o. ul. Św. Jana 18D, 87-140 Chełmża	1 000 000
5.	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Poniatowa Wieś, gm. Poniatowa	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Młodzieżowa 4, 24-320 Poniatowa	5 700
6.	Składowisko Piaski Zarzecze II, Kraśnik	WOD-BUD Sp. z o.o. ul. Piłsudskiego 14, 23-200 Kraśnik	167 216
7.	Chróścik, gm. Gorzów Wielkopolski	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Teatralna 49, 66-400 Gorzów Wielkopolski	30 000
8.	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Jadźwinówka, gm. Radomsko	Metalurgia S.A. ul. Reymonta 62, 97-500 Radomsko	32 304
9.	„Bagno-Lubień” – teren Elektrowni Bełchatów S.A.	Elektrownia Bełchatów S.A. z/s w Rogowcu	Wykorzystywana przez właściciela
10.	Ujków Stary, gm. Bolesław	Zakład Gospodarki Komunalnej „Bolesław” Sp. z o.o. ul. Osadowa 1, 32-329 Bolesław	63 000
11.	Tarnów – Mościele	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o. ul. Kwiatkowskiego 8, 33-101 Tarnów	28 700
12.	Rachocin gm. Sierpc	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, ul. Traugutta 33, 09-200 Sierpc	215 204
13.	Młyny, gm. Radymno	Zakład Gospodarki Komunalnej gm. Radymno z/s w Skołoszowie 341, 37-550 Radymno	
14.	Pysznica, gm. Pysznica	Zakład Gospodarki Komunalnej ul.	28 700

		Wolności 295, 37-403 Pysznicza	
15.	Składowisko Odpadów Miastkowo, pow. Łomża	MPGKiM Zakład Budżetowy w Łomży	800
16.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie gm. Słupsk	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku, Bierkowo 120, 76-261 Bruskowo Wielkie	14 700 (kwatery)
17.	Knurów	PPHU „Komart” Sp. z o.o. ul. Szpitalna 7, Knurów	289 246
18.	Świętochłowice – teren po eksploatacji hałdy Huty „Florian”	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Łagiewnicka 76, 41-608 Świętochłowice	8 300
19.	Teren Koksowni „Przyjaźń” Dąbrowa Górnicza	Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o. o. ul. Koksownicza 1, Dąbrowa Górnicza	189
20.	Teren Oczyszczalni Ścieków Deszczowo – Przemysłowych Huty Katowice, Dąbrowa Górnicza	MITTA STEEL POLAND S.A. Oddział w Dąbrowie Górniczej, ul. Piłsudskiego 92	Wykorzystywana przez właściciela
21.	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Dobrów, gm. Tuczępy	Środowisko i Innowacje Sp. z o. o. Dobrów 8 28-142 Tuczępy	175 000
22.	Półwieś, gm. Zalewo	Przedsiębiorstwo Usług komunalnych Sp. z o. o. ul. 3 Maja 8, 14-100 Ostróda	21 000
23.	Konin, ul. Sulańska 11	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o. o. ul. Sulańska 11, 62-510 Konin	164 880
24.	Sianów, gm. Kartuzy	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. ul. Komunalna 5, 75-724 Koszalin	25 000
25.	Składowisko Odpadów Dalsze gm. Myślibórz	„Eko-Myśl” Sp. z o. o. Dalsze 36 74-300 Myślibórz	2 100
26.	Składowisko Odpadów Marianowo gm. Marianowo	Przedsiębiorstwo EKOMAR Sp. z o. o., ul. Jeziorna 15 73-121 Marianowo	1 660
27.	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o. o. w Gilwie Małej gm. Kwidzyn	Gmina Miejska Kwidzyn ul. Warszawska 19 82-500 Kwidzyn	58 500
Razem			2 429 359

Źródło: Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2008-2032 (POKA) Projekt.

4.7. Wykaz firm posiadających zatwierdzone przez Starostę Czarnkowsko – Trzcianeckiego programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi, obejmujące swym zakresem wytwarzanie na terenie powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego odpadów zawierających azbest

Na terenie powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego uprawnionych do usuwania wyrobów zawierających azbest jest 34 podmiotów gospodarczych. W tabeli poniżej przedstawiono wykaz firm posiadających zatwierdzone przez Starostę Czarnkowsko –Trzcianeckiego programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi, obejmujące swym zakresem wytwarzanie na terenie powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego odpadów zawierających azbest. W decyzjach tych określono dopuszczalne zgłoszone we wnioskach ilości odpadów wytwarzanych w ciągu roku przez dany podmiot.

Tabela Nr 13. Wykaz firm posiadających zatwierdzone programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi, obejmujące swym zakresem wytwarzanie na terenie powiatu odpadów zawierających azbest

Lp.	Nazwa podmiotu	Adres	Termin obowiązywania decyzji	Obszar prowadzenia działalności
1.	Zakład Remontowo – Budowlany Stanisław Karolczak	ul. Przełajowa 10/56 94 – 044 Łódź	do dnia 8 kwietnia 2013 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
2.	Przedsiębiorstwo Techniczno – Usługowe KORAB Sp. z o.o.	ul. Marynarki Polskiej 148 80 – 865 Gdańsk	do dnia 29 maja 2013 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
3.	Firma Budowlana, „A. Trafas” Andrzej Trafas	ul. Ogrodowa 10 64 – 710 Połajewo	do dnia 4 lipca 2013 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
4.	AM Trans Progres Sp. z o.o. Gospodarka odpadami	ul. Sarmacka 7 61 – 616 Poznań	do dnia 5 sierpnia 2013 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
5.	Centrum gospodarki odpadami, azbestu i recyklingu „Caro”	ul. Zamoyskiego 51 22 – 400 Zamość	do dnia 27 stycznia 2014 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
6.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe „DESKO”	Mickiewicza 25 64-980 Trzcianka	do dnia 21 października 2013 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
7.	„EL – TARGET” Sp. z o.o.	ul. Mickiewicza 25 64 – 980 Trzcianka	do dnia 2 sierpnia 2014 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego

8.	E – PIK Usługi Ekologiczne Sp. z o.o.	ul. Grunwaldzka 269/1 60 – 179 Poznań	do dnia 2 sierpnia 2014 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
9.	P.P.H.U. „EKO – MIX”	ul. Grabiszyńska 163 50 – 950 Wrocław	do dnia 26 kwietnia 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
10.	KASTOR Tomasz Janiszewski ul. Kolonia 19B/2	67 – 321 Leszno Górne	do dnia 27 kwietnia 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
11.	ECO – CARS Sp. z o.o.	Forteczna 14 a 61 – 362 Poznań (wyłącznie Lubasz)	do dnia 11 kwietnia 2015 r.	teren gminy Lubasz
12.	Zakład Remontowo – Budowlany „AMBROŻY” Spółka Jawna Wiesława Śliwińska Kazimierz Ambroży	ul. Meissnera 1/3 lok. 222 03 – 982 Warszawa	do dnia 15 maja 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
13.	EKOS Poznań Sp. z o.o.	ul. Krańcowa 15 61-022 Poznań	do dnia 3 lipca 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko – Trzcianeckiego
14.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe ABBA – EKOMED Sp. z o.o.	ul. Moniuszki 11/13 87 – 100 Toruń	do dnia 27 lipca 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
15.	ALBEKO Sieger Sp. J.	gm. Skrwilno 87 – 510 Kotowy	do dnia 2 sierpnia 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
16.	Transport – Metalurgia Sp. z o.o.	ul. Reymonta 62 97 – 500 Radomsko	do dnia 18 sierpnia 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
17.	P.P.U.H „MIRTECH” Miron Skrzeczkowski	Sarbka 2 64 – 700 Czarnków	do dnia 28 lutego 2018 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
18.	„SINTAC – POLSKA” Sp. z o.o.	ul. Armii Krajowej 86, 05 – 075 Warszawa-Wesoła	do dnia 23 sierpnia 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
19.	„ALGADER HOFMAN” Sp. z o.o.	ul. Wólczyńska 133, bud. 11 B 01 – 919 Warszawa	do dnia 23 sierpnia 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
20.	„GAJAWI“ P.P.H.U. Gabriel Rogut	ul. Kopernika 56/60 90 – 553 Łódź	do dnia 12 września 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
21.	Buhck Recykling Sp. z o.o.	ul. Romana Maya 1 61 – 371 Poznań	do dnia 2 listopada 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
22.	Spe – Bau Sp. z o.o. Specjalistyczne prace budowlane	ul. Mielecka 21/1 53 – 401 Wrocław	do dnia 5 grudnia 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
23.	Przedsiębiorstwo	ul. Norwida 12	do dnia	teren powiatu

	Wielobranżowe „WSZECH – DACH” Grzegorz Kuta	64 – 800 Chodzież	5 grudnia 2015 r.	czarnkowsko - trzcianeckiego
24.	EKOLOG Systems Sp. z o.o.	ul. Książęca 1 61 – 361 Poznań	do dnia 8 grudnia 2015 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
25.	Zakład Usług Technicznych „ZAK” Wacław Zakęs	Wacław Zakęs ul. Kutrzeby 1/35	do dnia 16 lutego 2016 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
26.	P.H.U. „JUKO” Jerzy Szczukocki	ul. 1 – maja 25 97 – 300 Piotrków Trybunalski	do dnia 6 marca 2016 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
27.	Hydrogeotechnika Sp. z o.o	ul. Ściegiennego 262 a 25 – 116 Kielce	do dnia 6 marca 2016 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
28.	„Ma – Da” Firma Handlowo – Usługowa Dariusz Kaczorowski	ul. Powst. Wlkp. 16 64 – 980 Trzcianka	do dnia 29 maja 2016 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
29.	P.P.U. „TEMIPOL” Sp. z o. o.	ul. Konduktorska 42 40-155 Katowice	do dnia 14 czerwca 2016 r.	teren powiatu czarnkowsko – Trzcianeckiego
30.	„KANROD” Dorna Dariusz Dorna	ul. Mężykowska 2B/11 64 – 735 Miały	do dnia 10 lipca 2016 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
31.	Ekonaft Sp. z o.o.	ul. Fabryczna 22 32 – 540 Trzebinia	do dnia 25 lutego 2017 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
32.	Firma Tomasz Jackiewicz	ul. Mostowa 5 64-600 Oborniki	do dnia 26 marca 2017 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
33.	P.P.H.U. BUDMET Daniel Radomski	Romanowo Dolne 137/A 64-700 Czarnków	do dnia 12 sierpnia 2018 r.	teren powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego
34.	Zakład Ogólnobudowlany Piotr Cybel	Pianówka 51 64-700 Czarnków	do 2 marca 2019 r.	teren gminy miejskiej Czarnków teren gminy wiejskiej Czarnków

Pracodawca zatrudniający pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest ma szczególne obowiązki określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005r. Nr 216, poz. 1824). Pracodawca zobowiązany jest stosować środki ochrony pracowników przed szkodliwym działaniem pyłu zawierającego azbest, a przed przystąpieniem do prac sporządzić ich szczegółowy plan.

Pracownicy zatrudnieni przy pracach w kontakcie z azbestem, pracodawcy i osoby kierujące takimi pracami powinni być przeszkoleni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy zgodnie z programem określonym w załączniku do ww. rozporządzenia.

5. PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW AZBESTOWYCH

5.1. Założenia Programu

Proces usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, zgodnie z zapisami „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, powinien być zakończony w 2032 roku. Wynika to z bardzo dużej ilości tych wyrobów oraz wysokości potrzebnych środków finansowych. Zatem tak długotrwałe zadanie wymaga zdefiniowania, na poziomie powiatu, ramowej strategii w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Według ekspertów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) oraz stanowiska Państwowego Zakładu Higieny czynne przewody wodociągowe wykonane z rur azbestowo-cementowych nie stanowią zagrożenia dla zdrowia ludzi. Nie ma udokumentowanych dowodów świadczących o szkodliwym wpływie na zdrowie odbiorców wody przesyłanej rurociągami azbestowo-cementowymi. Ekspertki WHO nie widzą konieczności natychmiastowej eliminacji już istniejących instalacji azbestowo-cementowych. Dlatego zastępowanie rur azbestowo-cementowych w instalacjach ziemnych wyrobami bezazbestowymi powinno następować sukcesywnie, w ramach np. modernizacji sieci wodociągowej. Biorąc powyższe pod uwagę przyjęto, że niniejszy program nie będzie dotyczył rur azbestowo-cementowych występujących w instalacjach ziemnych.

Dla potrzeb niniejszego programu, w ślad za krajowym „Programem...” przyjęto podzielenie okresu do 2032 roku na 3 podokresy, tj.

Okres I: lata 2009 - 2012

Okres II: lata 2013 - 2022

Okres III: lata 2023 - 2032

Okres I obejmuje 4 lata, a następne po 10 lat. Taki podział ułatwi ocenę realizacji programu powiatowego w kontekście porównań z krajowym „Programem ...”

W poszczególnych okresach przyjęto do usunięcia następujące ilości wyrobów zawierających azbest:

Okres I: lata 2009 - 2012 – 35%

Okres II: lata 2013 - 2022 – 40%

Okres III: lata 2023 - 2032 – 25%

Ilości te zgodne są z zapisami „Aktualizacji planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2019.”

5.2. Oszacowanie ilości wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia oraz pojemności potrzebnych składowisk

W przedstawionych poniżej szacunkach pominięto usuwanie wyrobów zawierających azbest, znajdujących się poza budownictwem. Wynika to z następujących okoliczności:

- niewielkiej ilości takich wyrobów, w stosunku do ogólnej masy wyrobów do usunięcia,
- obligatoryjne zobowiązania właścicieli wyrobów zawierających azbest, a także firm zajmujących się wymianą i usuwaniem zużytych wyrobów do podporządkowania się ogólnym przepisom w tym zakresie,
- przyjęcia założenia, że usunięcie zużytych, drobnych wyrobów zawierających azbest, w każdym przypadku dokonywane jest na koszt właściciela.

Zgodnie z Tabelą nr 9 szacunkowa ilość wyrobów zawierających azbest zabudowana w postaci płyt dachowych i elewacyjnych w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych i towarzyszącym im zabudowaniach inwentarskich oraz w budynkach wielorodzinnych w powiecie czarnkowsko - trzcianeckim wynosi ok. 9913 Mg (762538 m²).

Tabela Nr 14. Ilość wyrobów zawierających azbest przewidywana do usunięcia do 2032 roku (z podziałem na trzy okresy) oraz konieczna pojemność składowisk dla potrzeb powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego.

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	Lata			
			2009-2012	2013-2022	2023-2032	RAZEM
1.	Ilość materiałów izolacyjnych i konstrukcyjnych zawierających azbest (kod 170601*, 170605*) przewidziana do usunięcia	Mg	3470	3965	2478	9913
2.	Objętość odpadów azbestowych przewidziana do składowania w pakietach ¹	m ³	3296	3767	2354	9417
3.	Konieczna pojemność składowisk do składowania odpadów azbestowych z terenu powiatu (z uwzględnieniem przesyпки) ²	m ³	4511	5155	3221	12887
4.	Obecna niewykorzystana pojemność składowiska w woj. wielkopolskim (wolna do składowania od 2008 roku)	m ³	86100	-	-	86100

¹ przyjęto, że 1 tona odpadów azbestowych w pakietach lub na paletach ma objętość 0,95 m³.

² przyjęto, że 1 tona odpadów azbestowych w pakietach lub na paletach zajmuje na składowisku 1,3 m³ z uwzględnieniem koniecznej przesyпки.

Jak wynika z powyższej tabeli potrzebna pojemność składowisk/kwater dla pokrycia zapotrzebowania powiatu wynosi (w okresie 2009-2032) ok. 12887 m³.

Na terenie województwa wielkopolskiego obecnie funkcjonuje jedno składowisko odpadów azbestowych w Koninie administrowane przez Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o. o. Wolna pojemność składowiska wynosi ok. 123 000 m³. Jednak na to składowisko trafiają nie tylko odpady azbestowe z terenu województwa wielkopolskiego ale również z innych województw. I analogicznie nie wszystkie odpady azbestowe pochodzące z terenu województwa są składowane na składowisku w Koninie.

Z tego względu dla potrzeb niniejszego „Programu ...” przyjęto, że na ok. 70% wolnej obecnie pojemności składowiska w Koninie będą składowane w najbliższych latach odpady azbestowe z terenu województwa wielkopolskiego (pozostała pojemność przewidziano dla innych województw).

Biorąc pod uwagę ilość odpadów azbestowych zdeponowanych z roku 2007 na ww. składowisku (ok. 1 500 Mg) oraz założenie, że 70% tej pojemności wykorzystywane będzie dla potrzeb województwa wielkopolskiego dla dalszych obliczeń przyjęto, że od 2008r. ok. 86 100 m³ składowiska może być przeznaczone dla potrzeb województwa wielkopolskiego.

Uwaga! Biorąc pod uwagę fakt, że proces usuwania wyrobów zawierających azbest najintensywniej będzie przebiegał w latach 2013-2022 i 2023-2032 dokonano korekty założeń krajowego „Programu...” odnośnie budowy składowiska o pow. 1 ha. Uznano, że lepszym rozwiązaniem będzie wybudowanie dwóch kwater na odpady azbestowe (o poj. 50 tys. m³ każda) w drugim i trzecim okresie zamiast składowiska o pow. 1 ha w okresie 2008-2012.

Ze względu na niższy koszt jednostkowy budowy i eksploatacji składowisk większych, powinna być preferowana budowa składowisk o funkcji ponadlokalnej. W przypadku jednak, gdy brak będzie takich inicjatyw, należy budować składowiska mniejsze lub adaptować do tego celu składowiska odpadów komunalnych poprzez wydzielenie na nich odpowiedniej kwatery, uwzględniając potrzeby lokalne. Dlatego też alternatywną wersją w zakresie składowisk odpadów azbestowych jest powstawanie znacznie mniejszych składowisk (nawet kwater o pojemności ok. 50 tys. m³). Takie podejście pozwoli szybko dopasować się do aktualnych potrzeb w zakresie ilości odpadów azbestowych przeznaczonych do unieszkodliwienia. Należy zaznaczyć, że także składowiska o powierzchni ok. 2 ha mogą funkcjonować przy istniejących składowiskach odpadów komunalnych.

Podejmując decyzję dot. lokalizacji i budowy nowych składowisk odpadów azbestowych należy wziąć pod uwagę lokalizację obecnie funkcjonującego składowiska w Koninie (znajduje się we wschodniej części województwa). Z tego względu należy rozważyć w pierwszej kolejności budowę składowisk na odpady azbestowe w części zachodniej, północnej lub południowej województwa.

Taka lokalizacja przede wszystkim wpłynie na zmniejszenie kosztów transportu odpadów azbestowych z miejscowości najbardziej odległych od obecnie funkcjonującego składowiska. Należy zaznaczyć, że w przypadku wprowadzenia innych (niż składowanie) metod unieszkodliwiania odpadów azbestowych przedstawione potrzeby w zakresie budowy składowisk muszą być zweryfikowane.

5.3. Strategia w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych

5.3.1. Wprowadzenie

Strategię programu zogniskowano na celach i dwóch grupach działań, tj. pozainwestycyjnych (w tym organizacyjnych) i inwestycyjnych.

Zadania pozainwestycyjne zmierzają do:

- kontroli tzw. "dzikich wysypisk odpadów" gdzie znajdują się także odpady azbestowe,
- organizacji kampanii informacyjnej o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- usprawnienia monitoringu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest i składowania odpadów azbestowych,
- wdrożenia monitoringu realizacji powiatowego programu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
- intensyfikacji procesu poszukiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania.

Natomiast zadania inwestycyjne zmierzają przede wszystkim do zwiększenia ilości usuwanych wyrobów zawierających azbest.

5.3.2. Cele w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej

W Tabeli Nr 15 przedstawiono szczegółowe cele do osiągnięcia w trzech podokresach. Perspektywa krótkoterminowa to lata 2009 - 2012, średnioterminowa to lata 2013-2022 i długoterminowa to lata 2023-2032. Osiągnięcie poniższych celów wymaga podjęcia szeregu działań, które przedstawiono w następnym paragrafie.

Tabela Nr 15. Cele w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych

Lp.	Okres	Cele
<i>Nadrzędny cel Programu: Usunięcie wyrobów azbestowych z terenu powiatu czarnkowsko-Trzcianeckiego i bezpieczne ich unieszkodliwienie</i>		
1.	Lata 2009-2012	Weryfikacja skali problemu obecności wyrobów zawierających azbest na obszarze powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego
		Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest
		Bezpieczne usunięcie ok. 35 % aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie
2.	Lata 2013-2022	Bezpieczne usunięcie ok. 40% aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie
3.	Lata 2023-2032	Bezpieczne usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie

5.3.3. Harmonogram realizacji "Programu ..." i koszty jego wdrożenia

Przedstawiony w Tabeli Nr 17 harmonogram przedstawia planowane przedsięwzięcia pozainwestycyjne i inwestycyjne, szacunkowe koszty oraz jednostki realizujące dane przedsięwzięcie. Harmonogram obejmuje okres 2009 - 2032, z podziałem na trzy podokresy.

Wstępem do oceny kosztów wdrożenia przedsięwzięć inwestycyjnych była szczegółowa analiza kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest i ich wymiany na bezazbestowe. W przypadku wprowadzenia innych metod unieszkodliwiania odpadów azbestowych poniższe szacunki muszą być zweryfikowane.

Tabela Nr 16. Koszty usunięcia płyt a-c i ich wymiany na bezazbestowe w latach 2009 - 2032

L.p.	Wyszczególnienie	Jedn.	Lata			Łącznie 2009-2032
			2009-2012	2013-2022	2023-2032	
1.	Ilość materiałów izolacyjnych i konstrukcyjnych zawierających azbest (kod 170601*, 170605*) przewidziana do usunięcia	Mg	3470	3965	2478	9913
Usunięcie płyt a-c wraz z unieszkodliwieniem						
2.	Ilość płyt a-c przewidzianych do usunięcia	m ²	266923	305000	190615	762538
3.	Koszty usunięcia płyt a-c wraz z unieszkodliwieniem (składowaniem)	zł	9918859 ¹	14179450 ²	11263440 ³	35361749
Nowe pokrycia						
4.	Koszty nowego pokrycia	zł	12750912 ⁴	18229850 ⁵	14479115 ⁶	45459877
Sumarycznie		zł	22669771	32409300	25742555	80821625
W okresie 2009-2032		zł	80821625			

Usuwanie płyt a-c:

Do obliczeń przyjęto średni koszt usunięcia płyt a-c wraz z unieszkodliwieniem na poziomie 35 zł/m² w roku wyjściowym 2009

¹ - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a-c 37,16 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,04)

² - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a-c 46,49 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,03)

³ - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a-c 59,09 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,02)

Nowe pokrycia:

Do obliczeń przyjęto średni koszt nowego pokrycia na poziomie 45 zł/m² w roku wyjściowym 2009

⁴ - przyjęty średni koszt 1 m² nowego pokrycia 47,77 zł/m² (przy wzgl. wskaźnika inflacji 0,04)

⁵ - przyjęty średni koszt 1 m² nowego pokrycia 59,77 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,03)

⁶ - przyjęty średni koszt 1 m² nowego pokrycia 75,96 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,02)

Tabela Nr 17. Harmonogram realizacji "Programu ..." w latach 2009-2032

Lp.	Przedsięwzięcie	Ilość	Jednostka realizująca	Koszt w zł	Czas realizacji - lata /koszty w okresach w tys. zł		
					2009-2012	2013-2022	2023-2032
Działania pozainwestycyjne							
1.	Wdrożenie metody cyklicznej aktualizacji oceny ilości, lokalizacji i stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w powiecie wraz z przygotowaniem bazy danych o wyrobach zawierających azbest na terenie powiatu	1	Powiat Gminy	bez kosztów	bez kosztów	bez kosztów	bez kosztów
2.	Opracowanie powiatowego programu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych	1	Powiat	15 000	15 (rok 2009)		
3.	Cykliczna aktualizacja powiatowego programu usuwania wyrobów zawierających azbest	5 x 1	Powiat	50 000	10 (rok 2012)	20 (rok 2016 i 2020)	20 (rok 2024 i 2028)
4.	Opracowanie gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych	8	Gminy	64 000	64 (rok 2009 i 2010)		
5.	Cykliczna aktualizacja gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest	5 x 8	Gminy	25 000	5 (rok 2013)	10 (rok 2017 i 2021)	10 (rok 2025 i 2029)
6.	Określenie stopnia przestrzegania przepisów prawa przez właścicieli i zarządców nieruchomości w zakresie informowania administracji samorządowej o istniejących w zabudowaniach wyrobach zawierających azbest, podejmowanych działaniach ich usuwania unieszkodliwiania		Właściciele nieruchomości, Gminy	bez kosztów	do 2010		
7.	Poszukiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania		Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne	bez kosztów			
8.	Organizacja kampanii informacyjnej o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest	1 raz/2 lata	Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne	35 000	Cyklicznie do 2022 roku (po 5 tys. zł/2 lata)		
Razem koszty pozainwestycyjne				189 000	104 000	55 000	30 000
Działania inwestycyjne							
1.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest zabudowanych w budynkach mieszkalnych inwentarskich	Mg	Właściciele Obiektów, Gminy	80 821 625	28 287 569	32 328 650	20 205 406
Razem koszty inwestycyjne				80 821 625	28 287 569	32 328 650	20 205 406
Koszty razem				81 010 625	28 391 569	32 383 650	20 235 406

5.3.4. Aspekty finansowe realizacji „Programu...”

W niniejszym paragrafie przedstawiono zestawienie kosztów wdrażania „Powiatowego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego” w trzech okresach wraz z potencjalnymi źródłami finansowania przedsięwzięć.

Koszty

Koszty wdrożenia przedsięwzięć zdefiniowanych w „Programie ...” są podane w cenach IV kwartału 2008 roku dla roku 2009 oraz z uwzględnieniem inflacji dla lat kolejnych (Tabele 18 i 19). Należy zaznaczyć, że koszty te powinny być weryfikowane podczas każdorazowej aktualizacji Programu.

Tabela Nr 18. Zestawienie szacunkowych kosztów realizacji Programu w latach 2009 - 2032 dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Koszty w latach 2009-2032 [zł]			
		Ogółem	2009-2012	2013-2022	2023-2032
1.	Pozainwestycyjne	189 000	104 000	55 000	30 000
2.	Inwestycyjne	80 821 625	28 287 569	32 328 650	20 205 406
Razem koszty		81 010 625	28 391 569	32 383 650	20 235 406

Źródła finansowania

„Powiatowy program usuwania azbestu z terenu powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego” stanowi podstawowy instrument wspierający pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania zmierzające do oczyszczania terenu powiatu z wyrobów zawierających azbest. Specjalne procedury bezpieczeństwa konieczne do zastosowania przy pracach z azbestem i sposób jego unieszkodliwiania wymagają znacznych nakładów finansowych. Stąd konieczne jest udzielanie jak najszerzego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów zawierających azbest. W wielu przypadkach uruchomienie programów pomocowych spowoduje podjęcie przez właścicieli obiektów, w których występują wyroby zawierające azbest, działań zmierzających do ich usunięcia. Wdrożenie niniejszego Programu będzie realizowane przede wszystkim z wykorzystaniem polskich źródeł finansowania.

W przypadku powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego, należy dążyć do podejmowania działań o charakterze powiatowym lub ponadpowiatowym. Wspólne działanie kilku gmin, obniży koszty, które musiałaby ponieść pojedyncza gmina a także obniży koszty eksploatacyjne. W zależności od przyjętego wariantu organizacyjnego, poszczególne gminy samodzielnie lub wspólnie będą dofinansowywać realizację działań związanych z usuwaniem azbestu. Inicjująca rola gminy w tych działaniach jest bardzo istotna, ponieważ wielu mieszkańców nie stać na pokrycie kosztów usunięcia azbestu samodzielnie i w konsekwencji będzie on nadal stanowił zagrożenie.

Ogólnopolskie instrumenty wspierające bezpieczne eliminowanie z użytkowania wyrobów zawierających azbest stanowią cztery instrumenty adresowane do potencjalnych beneficjentów oferowane przez:

❖ **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

Działanie 2.2.3 Wsparcie dla przedsiębiorców i gmin w zakresie unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest, jest przeznaczone dla jednostek samorządu terytorialnego (jst) i ich związków, podmiotów świadczących usługi z zakresu zadań własnych jst oraz przedsiębiorców. Kosztami kwalifikowanymi mogą być koszty demontażu wyrobów zawierających azbest, transportu do miejsca składowania oraz koszty unieszkodliwiania. NFOŚiGW oferuje również wsparcie finansowe w formie oprocentowanych pożyczek bezzwrotnych oraz dotacji.

Aktualny wzór wniosku dostępny jest na stronie www.nfosigw.gov.pl

❖ **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013**

W ramach PROW istnieje możliwość sfinansowania inwestycji w I Osi Priorytetowej w ramach działania 1.2.1 Modernizacja gospodarstwa rolnych. Beneficjentami mogą być osoby fizyczne, które nie osiągnęły wieku emerytalnego, osoby prawne, spółki osobowe, prowadzące działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej. W ramach wspierane są inwestycje materialne i niematerialne służące modernizacji produkcji rolnej. PROW daje możliwość wsparcia w formie bezzwrotnej pomocy (dotacji), która przykazywana będzie w formie refundacji części poniesionych kosztów realizacji inwestycji. Pomocy udziela Agencja Restrukturyzacji Modernizacji rolnictwa, a aktualny wzór wniosku dostępny jest na stronie www.arimr.gov.pl

❖ **Bank Ochrony Środowiska**

BOŚ S.A. oferuje kredyty z linii kredytowej **KfW5** w ramach której finansowane są przedsięwzięcia polegające na unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest. Podstawą udzielania kredytu jest posiadanie zdolności kredytowej i ustanowienie odpowiednich form zabezpieczenia spłaty kredytu. Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt są małe i średnie przedsiębiorstwa, które nie korzystały wcześniej z KfW2 i W4, zatrudniające do 250 pracowników. Przedmiotem kredytowania może być budowa wodociągów bezazbestowych oraz wymiana lub zabezpieczenie powierzchni dachowych lub elewacyjnych z płyt azbestowych. Ponadto BOŚ oferuje kredyt na zakup i montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska w ramach porozumienia ze sprzedawcami i dystrybutorami wyrobów służących ochronie środowiska. Klient ubiegający się o kredyt w ramach porozumienia z dystrybutorem, do usuwania azbestu i montażu nowego pokrycia dachowego powinien wybrać firmę, z którą Bank ma podpisane porozumienie o współpracy. Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt są osoby fizyczne, przedsiębiorcy oraz jednostki samorządu terytorialnego. Przedmiotem kredytowania objęty jest demontaż, transport, unieszkodliwianie azbestu na zakup i położenie nowego pokrycia dachowego.

Aktualnie obowiązuje wzory wniosku wraz z wykazem niezbędnych dokumentów można odebrać w oddziałach banku w Poznaniu i Ostrowie Wielkopolskim.

W Województwie Wielkopolskim instrumenty finansowe wspierające bezpieczne eliminowanie z użytkowania wyrobów azbestowych oferowane są przez:

❖ **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska**

W ramach zadań priorytetowych WFOŚiGW w priorytecie C przewidziano dofinansowanie zadań z zakresu ochrony powierzchni ziemi i zagospodarowania odpadów zgodnie z Planami Gospodarki Odpadami. Beneficjentami wsparcia mogą być samorządy, osoby prawne, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Dofinansowane są koszty dotyczące demontażu, transportu, oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych. Dotacja przeznaczona jest dla powiatów realizujących „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest”. Osoby fizyczne, nieprowadzące działalności gospodarczej, mogą ubiegać się o pomoc finansową w formie kredytu w BOŚ.

Szczegóły na temat zasad udzielania pożyczek i dotacji na stronie internetowej WFOŚiGW w Poznaniu www.wfosgw.poznan.pl/

❖ **BOŚ we współpracy z WFOŚ**

Kredyty preferencyjne z dopłatami do oprocentowania WFOŚiGW w Poznaniu są przeznaczone dla wszystkich ubiegających się z terenu województwa wielkopolskiego, z wyjątkiem jednostek samorządu terytorialnego. Kredyt może być przeznaczony na inwestycje związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu i wyrobów zawierających azbest, polegające na wymianie powierzchni dachowych lub elewacyjnych wykonanych z materiałów zawierających azbest. Ponadto jako koszty kwalifikowane uznawane są roboty demontażowe, transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest, zakup materiałów do wykonania zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych, roboty budowlano-montażowe związane z wykonaniem zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych.

Aktualnie obowiązuje wzory wniosku wraz z wykazem niezbędnych dokumentów można odebrać w oddziałach banku w Poznaniu i Ostrowie Wielkopolskim.

❖ **Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny**

W Wielkopolskim RPO istnieje możliwość dofinansowania inwestycji związanych z bezpiecznym usuwaniem wyrobów zawierających azbest w ramach Działania 4.1 Rewitalizacja obszarów miejskich. Beneficjentami mogą być następujące podmioty, których projekt został ujęty w Planie Rozwoju Lokalnego lub w Programie Rewitalizacji:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- podmioty działające na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego wybrane zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- szkoły wyższe, jednostki naukowe, osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe, jednostki kultury, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych,
- instytucje otoczenia biznesu,
- administracja rządowa,

- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe,
- przedsiębiorcy/MŚP,
- porozumienia w/w podmiotów,
- podmioty działające w oparciu o ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Istnieje możliwość wymiany elementów konstrukcyjnych zawierających azbest w budynkach publicznych (poza celami mieszkaniowymi) w przypadku, gdy nie wymaga to przebudowy całego obiektu i po spełnieniu wymagań przekazania powstałych odpadów zawierających azbest podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki takimi odpadami. Możliwą formą wsparcia jest pomoc bezzwrotna (dotacja), która beneficjentowi przekazywana będzie w formie refundacji wydatków. Projekty, które mogą być przyjęte do wsparcia w ramach działania 4.1 Rewitalizacja obszarów miejskich, będą wybierane w trybie konkursowym.

Instytucją Zarządzającą Wielkopolskim RPO na lata 2007-2013 jest Zarząd Województwa Wielkopolskiego poprzez Departament Wdrażania Programu Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu www.wrpo.wielkopolskie.pl

❖ **Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska**

Powiat Czarnkowsko – Trzcianecki ze środków PFOŚiGW w Czarnkowie ma zamiar w najbliższym czasie uruchomić mieszkańcom powiatu możliwość uzyskania pomocy finansowej w postaci dopłat przeznaczonych na usuwanie odpadów powstałych przy likwidacji pokryć dachowych i elewacji zawierających azbest z obiektów budowlanych zlokalizowanych na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego. O dofinansowanie będą mogły ubiegać się osoby fizyczne oraz wspólnoty mieszkaniowe mające tytuł prawny do nieruchomości zlokalizowanej na terenie powiatu. Dofinansowaniu podlegają koszty związane z utylizacją odpadów azbestowych powstałych podczas wymiany lub likwidacji pokrycia dachowego lub elewacji, a mianowicie:

- rozbiórka pokrycia z płyt zawierających azbest,
- zabezpieczenie odpadów azbestowych zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- załadunek, transport i składowanie odpadów,
- oczyszczenie terenu z pyłu azbestowego.

Możliwym jest również udzielenie dofinansowania do przetransportowania i zeskładowania na uprawnionym składowisku odpadów zawierających azbest, już zeskładowanych na terenie posesji.

Osoby ubiegające się o dofinansowanie będą mogły składać wnioski o dofinansowanie, którego wzór dostępny będzie w najbliższym czasie na stronie internetowej powiatu tj. www.czarnkowsko-trzcianecki.pl w zakładce „Wirtualne biuro” – „Wydział Ochrony Środowiska” – „Azbest”. Szczegółowy regulamin udzielania pomocy finansowej na ten cel zostanie uchwalony przez Zarząd Powiatu.

Jednakże szacuje się, że przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczące wymiany płyt a-c na bezazbestowe będą pokrywane w znacznej części przez osoby prywatne (ok. 55%) i właścicieli /zarządców obiektów (ok. 40%), z małym udziałem innych źródeł. Środki na budowę składowisk będą pochodziły przede wszystkim od administratorów składowisk, a także z funduszy ekologicznych, środków UE i budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Koszty realizacji przedsięwzięć pozainwestycyjnych będą pokrywane przez poszczególne jednostki samorządowe w zależności od ich kompetencji. W części dotyczącej kampanii uświadamiających mogą to być środki pochodzące z budżetu państwa czy funduszy ekologicznych.

6. ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA „PROGRAMEM...”

6.1. Koncepcja zarządzania "Programem .."

Niniejszy program wymaga koordynacji działań podejmowanych przez wszystkie jednostki przedmiotowo odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji.

Działania związane z realizacją Programu na obszarze powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego będą polegały na:

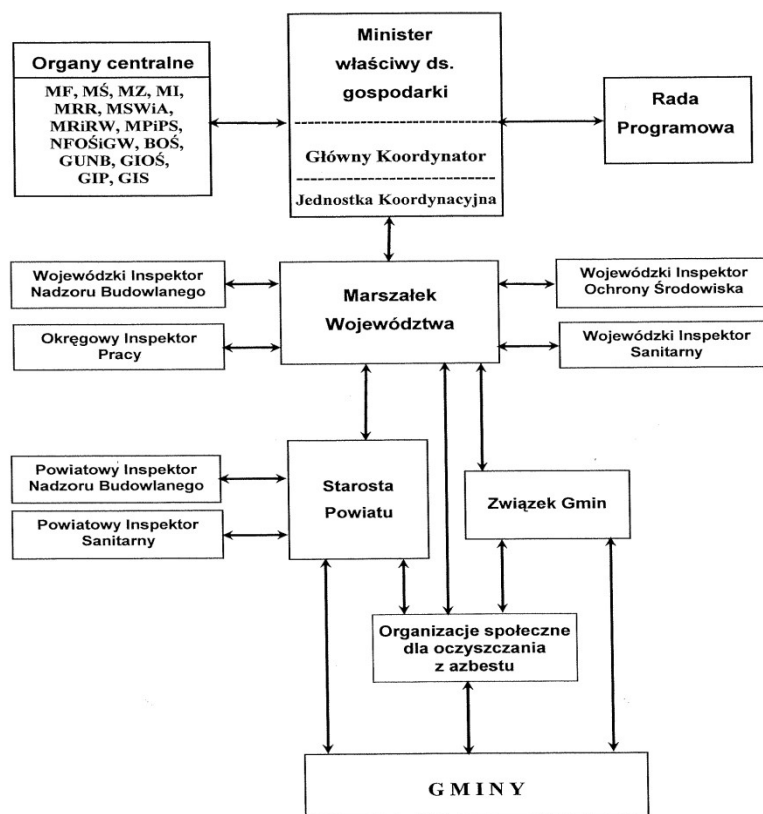
- współpracy i koordynacji działań w zakresie wymiany informacji o odpadach, w tym na informowaniu o bieżących postępach w zakresie usuwania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych,
- współpracy w zakresie prowadzenie akcji edukacyjnych,
- informowaniu o technicznych, finansowych i prawnych możliwościach usuwania wyrobów zawierających azbest.

6.2. Schemat zarządzania „Programem...”

Zarządzanie Programem powiatowym jest jednym z elementów zarządzania Programem wojewódzkim. Schemat zarządzanie Programem przedstawia Rycina Nr 1.

Rycina Nr 1. Zarządzanie „Programem usuwania azbestu z terenu powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego” (wg projektu „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2008-2032”).

Schemat ilustrujący współpracę organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego, jednostek inspekcyjnych i organizacji pozarządowych.

6.3. Monitoring realizacji „Programu ...”

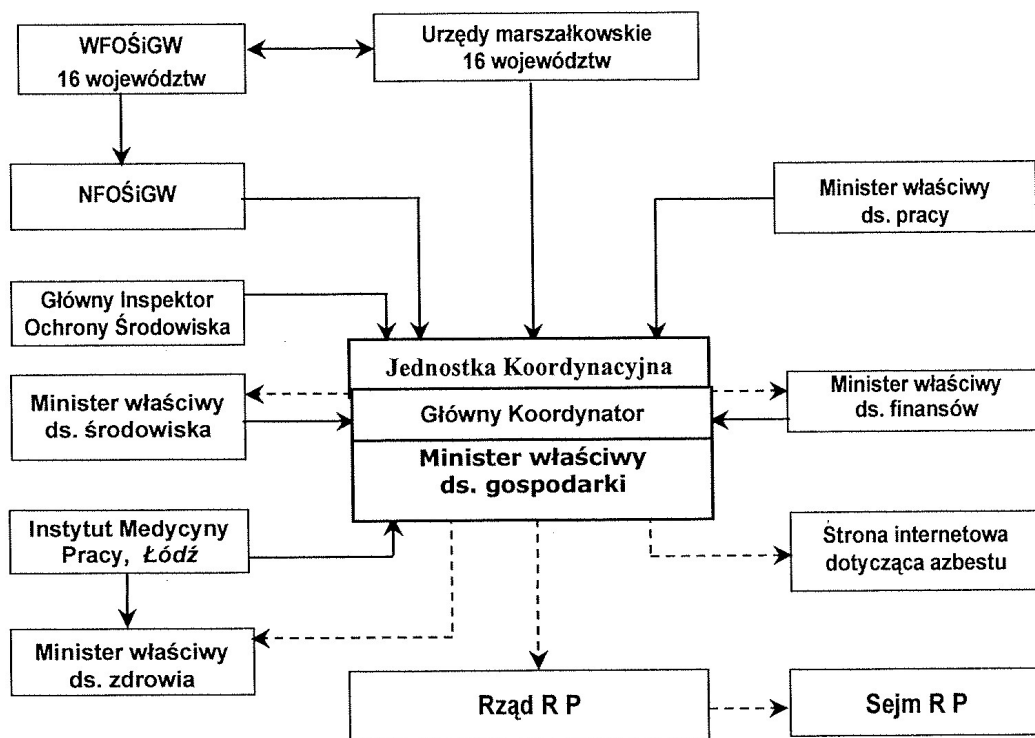
Monitoring realizacji zadań „Programu...” obejmuje gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o usuwaniu azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności dotyczących:

- ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest oraz wytworzonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest,
- ilości składowanych odpadów zawierających azbest,

- lokalizacji istniejących i planowanych składowisk odpadów zawierających azbest i ich pojemności oraz stopnia wykorzystania,
- ilości i wyników przeprowadzonych inwentaryzacji oraz oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest i ich lokalizacji na terenie gmin, powiatów i województwa,
- przedsiębiorstw posiadających uprawnienia do bezpiecznego usuwania azbestu,
- liczby osób pracujących przy kontakcie z azbestem,
- liczby pracowników przeszkolonych do pracy w kontakcie z azbestem,
- podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego inicjatyw w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- usytuowania miejsc o wysokim stężeniu włókien azbestu w powietrzu,
- ewidencjonowania zmian legislacyjnych dotyczących problematyki azbestowej,
- wdrażania technologii unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych.

Zbiór informacji o wyrobach zawierających azbest znajduje się w wojewódzkiej bazie wyrobów i odpadów zawierających azbest (WBDA) zamieszczonej na stronie internetowej www.bazaazbestowa.pl/ realizowanej na zlecenie Ministerstwa Gospodarki. Baza ta zasilana jest danymi pochodzącymi z informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania odpadów zawierających azbest przedkładanych Marszałkowi do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy (sporządzane przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (*Dz. U. 175.1439*)).

Rycina nr 2. Schemat przepływu informacji w ramach monitoringu (wg projektu „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2008-2032”

Informacje zawarte w bazie będą pomocne przy:

1. Aktualizacji i monitorowaniu Programu usuwania azbestu na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego.
2. Aktualizacji i monitorowaniu planów gospodarki odpadami w części dotyczącej odpadów zawierających azbest (szczebla wojewódzkiego, powiatowego, gminnego i związkowego)
3. Monitorowaniu środowiska w części dotyczącej azbestu przez WIOŚ.

6.4. Zakres zadań realizowanych na poziomie powiatowym i gminnym

Zadania przewidziane tym Programem będą realizowane głównie na poziomie powiatowym (Zarząd Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego, Rada Powiatu Czarnkowsko - Trzcianeckiego) i gminnym (prezydent/burmistrz/wójt, rada gminy).

Szczegółowe ich zadania są następujące:

Do zadań **samorządu** należy:

1. sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań „POKA” oraz ich przekazywanie marszałkowi województwa,
2. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami,
3. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
4. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie zadań wynikających z „POKA”, w szczególności gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa,
5. współpraca z mediami, szczególnie dla pobudzenia odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby zawierające azbest,
6. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi „POKA”,
7. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

7. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Podsumowanie:

W roku 2009 we wszystkich gminach powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego została przeprowadzona inwentaryzacja ilości wyrobów zawierających azbest zabudowanych w obiektach budowlanych. Wyniki inwentaryzacji będą na bieżąco aktualizowane. Z przeprowadzonej inwentaryzacji wynika, że na terenie powiatu znajduje się ok. 9913 Mg wyrobów zawierających azbest. Największe nagromadzenie ilości wyrobów zawierających azbest występują w gminach: Drawsko (2297,75 Mg), Połajewo (1765,38 Mg) i Lubasz (1656,84 Mg). Natomiast jeżeli chodzi o wskaźnik nagromadzenia wyrobów zawierających azbest, to jego największa wartość odnosi się do Gminy Drawsko (14,1 Mg/km²), natomiast najmniejsze do Gminy Krzyż Wlkp. (2,22 Mg/km²). Średni wskaźnik nagromadzenia azbestu dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego wynosi 5,35 Mg/km².

Wśród zabudowy gdzie występują wyroby azbestowe przeważają budynki jednorodzinne i towarzyszące im zabudowania gospodarcze oraz budynki wielorodzinne. Ok. 90% wyrobów zawierających azbest zabudowana jest w budynkach mieszkalnych i towarzyszącej im zabudowie inwentarskiej oraz w blokach mieszkalnych.

Stan techniczny pokryć azbestowo-cementowych występujących na terenie gmin powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego można ocenić jako dość dobry. Należy zaznaczyć, że odpowiednie zabezpieczenie wyrobów zawierających azbest np. poprzez pomalowanie, może przedłużyć ich żywotność, jednak nie uchroni przed ich całkowitym usunięciem.

Odpady azbestowe z terenu powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, podobnie jak i z innych powiatów województwa, przyjmowane są przede wszystkim na składowisko zlokalizowane w województwie wielkopolskim tj. na składowisku w Koninie administrowanym przez Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o. o. Wolna pojemność tego składowiska wynosi ok. 123 tys. m³. Szacunkowy okres korzystania z tego składowiska wynosi ok. 14 lat (do 2022 roku). Należy jednak zaznaczyć, że odpady azbestowe mogą być składowane także na składowiskach zlokalizowanych poza województwem wielkopolskim.

Nadrzędnym celem powiatowego „Programu ...” jest wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców powiatu spowodowanych azbestem oraz likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko.

Osiągnięcie tego celu jest związane z bezpiecznym usunięciem wszystkich wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie powiatu. Proces usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być zakończony w 2032 roku.

Dla potrzeb niniejszego programu, w ślad za programem wojewódzkim, przyjęto podzielenie okresu do 2032 roku na 3 podokresy i dla nich określono ilość wyrobów zawierających azbest przewidzianą do usunięcia. Ilości te dla poszczególnych okresów przedstawiają się następująco:

Okres I: lata 2009 – 2012 – 3470 Mg

Okres II: lata 2013 – 2022 – 3965 Mg

Okres III: lata 2023 – 2032 – 2478 Mg

Sumaryczna pojemność składowisk/kwater (w perspektywie do 2032 roku) potrzebna dla pokrycia zapotrzebowania przez gminy powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego wynosi ok. 12,8 tys. m³.

Sumaryczne koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest (łącznie z nowymi pokryciami) wynoszą ok. 81 mln zł, w tym w pierwszym okresie, tj. do 2012 roku - ok. 28,4 mln zł.

W opracowaniu wskazano również możliwości pozyskania środków z różnych źródeł do finansowania akcji likwidacji wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego. Przewiduje się, że w przypadku pozyskania funduszy na likwidację azbestu w następnych latach gminy powiatu otrzymywać będą coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości wyrobów zawierających azbest. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe, co jest celem programu.

Wnioski:

1. Niezbędne jest wdrożenie metody cyklicznej aktualizacji inwentaryzacji ilości, lokalizacji i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin.

2. Ze względu na niewystarczającą świadomość ekologiczną mieszkańców powiatu w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest zaleca się przeprowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej dotyczącej tych zagadnień.
3. Wdrażanie Programu na obszarze powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego powinno być zintegrowane z działaniami podejmowanymi zarówno na poziomie województwa jak i poszczególnych gmin powiatu.

8. SPIS LITERATURY

1. Informacje z Urzędów Gmin.
2. „Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest”, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej; Departament Polityki Przemysłowej, Warszawa 2003r.
3. „Informator. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest”, Instytut Gospodarki Odpadami w Katowicach, Katowice 2002r.
4. „Plan gospodarki odpadami dla powiatu czarnkowsko - trzanieckiego na lata 2004-2011”, Czarnków, kwiecień 2004
5. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2008-2032. Projekt, Warszawa, 2008r.
6. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, maj 2002r.
7. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”, ARCADIS, Poznań, czerwiec 2008r.
8. Raport z realizacji w latach 2003-2007 „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, styczeń 2008r.
9. Strona internetowa systemu elektronicznego monitorowania realizacji "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski":
<http://azbest.ceramika.agh.edu.pl/>
10. „Azbest – bezpieczne postępowanie”. Możliwości finansowania bezpiecznego usuwania materiałów zawierających azbest”, Akademia Górniczo-Hutnicza, Kraków, wrzesień 2006r.
11. „Poradnik – Finansowanie usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych w latach 2008-2013”, Ministerstwo Gospodarki, departament Instrumentów Wsparcia, Warszawa 2008r.

9. SPIS TABEL I RYCIN

Tabela Nr 1. Ludność i powierzchnia (ha) gmin powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego.

Tabela Nr 2. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy miejskiej Czarnków uzyskana w wyniku inwentaryzacji

Tabela Nr 3. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy wiejskiej Czarnków uzyskana w wyniku inwentaryzacji

Tabela Nr 4. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Trzcianka uzyskana w wyniku inwentaryzacji

Tabela Nr 5. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Krzyż Wlkp. uzyskana w wyniku inwentaryzacji

Tabela Nr 6. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Wieleń uzyskana w wyniku inwentaryzacji

Tabela Nr 7. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Drawsko uzyskana w wyniku inwentaryzacji.

Tabela Nr 8. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Lubasz uzyskana w wyniku inwentaryzacji

Tabela Nr 9. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Połajewo uzyskana w wyniku inwentaryzacji

Tabela Nr 10. Ilość wyrobów zawierających azbest zabudowanych w zakładach na terenie powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego uzyskana w wyniku ankietyzacji

Tabela Nr 11. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego uzyskana w wyniku inwentaryzacji

Tabela Nr 12. Wykaz istniejących składowisk odpadów azbestowych na terenie Polski.

Tabela Nr 13. Wykaz firm posiadających zatwierdzone programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi, obejmujące swym zakresem wytwarzanie na terenie powiatu odpadów zawierających azbest

Tabela Nr 14. Ilość wyrobów zawierających azbest przewidywana do usunięcia do 2032 roku (z podziałem na trzy okresy) oraz konieczna pojemność składowisk dla potrzeb powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego.

Tabela Nr 15. Cele w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych

Tabela Nr 16. Koszty usunięcia płyt a-c i ich wymiany na bezazbestowe w latach 2009 -2032

Tabela Nr 17. Harmonogram realizacji "Programu ..." w latach 2009-2032

Tabela Nr 18. Zestawienie szacunkowych kosztów realizacji Programu w latach 2009 - 2032 dla powiatu czarnkowsko - trzcianeckiego

Rycina Nr 1. Zarządzanie „Programem usuwania azbestu z terenu powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego" (wg projektu „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2008-2032").

Rycina nr 2. Schemat przepływu informacji w ramach monitoringu (wg projektu „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2008-2032")

10. WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

1. Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest
2. Ankieta - informacja o wyrobach zawierających azbest w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego
3. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest
4. Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania
5. Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone
6. Oznakowanie wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania
7. Karta ewidencji odpadów
8. Karta przekazania odpadów